

CONFERENZA INTERNAZIONALE "I BALCANI NEL NUOVO MILLENNIO. SCIENZA E CULTURA INSIEME PER LA PACE E LO SVILUPPO"

Skopje 25-26 maggio 2001

La Conferenza Internazionale "I Balcani nel nuovo millennio: Scienza e cultura insieme per la pace e lo sviluppo" si è svolta a Skopje, Repubblica di Macedonia, ed è stata organizzata dall'Accademia Macedone di Scienze ed Arti di Skopje, dalla Fondazione Laboratorio Mediterraneo con l'Accademia del Mediterraneo-Maison de la Méditerranée e dal Ministero per l'ambiente e l'urbanistica della Repubblica di Macedonia.

Il grande potenziale scientifico che le Accademie balcaniche hanno a loro disposizione sarà impiegato per dar vita ad una incisiva azione per una nuova unione e integrazione balcanica.

I Partecipanti alla Conferenza sono convinti, inoltre, che il futuro dell'Unione dei Balcani dovrebbe basarsi sui principi di pace invece che di guerra, di tolleranza nel vivere insieme agli altri, del riconoscimento di altri punti di vista sul mondo e sulla vita, dell'apprezzamento delle differenze all'interno degli stessi valori e della stessa cultura: il ruolo della ragione e la necessità della negoziazione e del dialogo sono, per questo, indispensabili e la Cultura e la Scienza dovranno essere i protagonisti di questo processo. Tra i partecipanti il Segretario Generale emerito dell'ONU **Boutros Ghali** che ha espresso compiacimento al presidente **Capasso** per l'azione di pace svolta dalla Fondazione Laboratorio Mediterraneo.

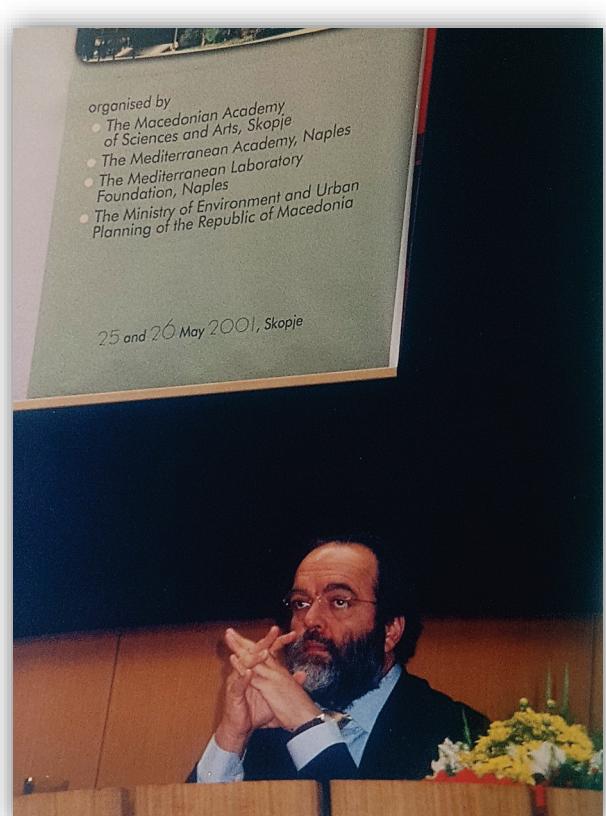
Il presidente **Capasso** con il Segretario Generale ONU **Boutros Ghali**

MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
International Conference
THE BALKANS IN THE NEW MILLENNIUM
Science and culture in a joint action for peace and development

organised by

- The Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje
- The Mediterranean Academy, Naples
- The Mediterranean Laboratory Foundation, Naples
- The Ministry of Environment and Urban Planning of the Republic of Macedonia

25 and 26 May 2001, Skopje

Il presidente **Michele Capasso**, il primo Ministro **Ljubčo Georgievski** e il Segretario Generale ONU **Boutros Ghali**

DOCUMENTO E PARTECIPANTI

THE BALKANS IN THE NEW MILLENNIUM SCIENCE AND CULTURE IN A JOINT ACTION FOR PEACE AND DEVELOPMENT

25 and 26 May 2001, Skopje

In 1999 Prof. Michele Capasso, Director General of the Mediterranean Academy and President of the Mediterranean Foundation Laboratory in Naples, and Mr. Toni Popovski, Minister of Environment and Urban Planning of the Republic of Macedonia at that time, made a proposal to establish at the Macedonian Academy of Sciences and Arts an operation centre of the Mediterranean Academy. The main objective of this Operation Centre was foreseen as the promotion of the culture of the Balkan and southeuropean countries.

In addition to this proposal Prof. Capasso and Mr. Toni Popovski launched an initiative for the Macedonian Academy of Sciences and Arts to organise in 2000 or 2001 an international conference entitled "The Balkans in the New Millennium: Science and culture in a joint action for peace and development". The aim of the Conference The Balkans in the New Millennium, as an assembly of distinguished, competent and influential figures from the spheres of scientific and cultural life, is to present a broad spectrum of new ideas, suggestions and proposals towards calming the current stormy situation in the Balkans, and to propose possible modalities for building up along-lasting peace and a secure future for the Balkan peoples that would enable their integration in the Balkans and in Europe as well.

The initiative to organise the Conference was fully accepted by the Government of the Republic of Macedonia.

The Organising Committee of the International Scientific Conference The Balkans in the New Millennium would like to express its heartfelt thanks to the Government of the Republic of Macedonia and to the Ministry of Environment and Urban Planning for the financial support received.

ORGANISING COMMITTEE

Academician Georgi Efremov
President of the Organising Committee
President of the Macedonian Academy of Sciences and Arts

Academician Georgi Stardelov
Vice-president of the Macedonian Academy of Sciences and Arts

Academician Blaze Ristovski
Secretary General of the Macedonian Academy of Sciences and Arts

Academician Ksente Bogoev
Director of the Center for Strategic Research
Macedonian Academy of Sciences and Arts

Academician Jordan Pop-Jordanov
Director of the Research Centre for Energy, Informatics and Materials
Macedonian Academy of Sciences and Arts

Academician Milan Gurcinov
President of the National Committee in A.I.E.S.E.E. (Paris) and Secretary of the Department for Linguistic and Literary Sciences Macedonian Academy of Sciences and Arts

Academician Cvetan Grozdanov
Secretary of the Department of Social Sciences
Macedonian Academy of Sciences and Arts

Dr. Vladimir Dzabirski
Minister of Environment and Urban Planning of the Republic of Macedonia

Prof. Dr. Trajan Gocevski
Dean of the Faculty of Philosophy
Ss Cyril and Methodius University in Skopje

Mr. Toni Popovski
President of the Skopje Branch of the Mediterranean Laboratory Foundation

Prof. Michele Capasso
President of the Fondazione Laboratorio Mediterraneo

LIST OF PARTICIPANTS

1. ANGUELOV, Simeon; Consultant, UVO ROSTE
2. ARCIDIACONO, Caterina; Mediterranean Academy, Naples, Italy
3. BERBEROVIC, Ljubomir; Vice-president, Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina*
4. BOGOEV, Ksente; Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
5. BOUVIER, Michelle Campagnolo; Secretary General, European Society of Culture, Venice, Italy
6. BROZOVIC, Dalibor; Croatian Academy of Sciences and Arts, Zagreb, Croatia
7. BUDINICH, Paolo; Third World Academy of Sciences (c/o Trieste International Foundation for Progress and Freedom of Science), Trieste, Italy*
8. CAPASSO, Michele; Director General, Mediterranean Academy, Naples, Italy
9. COSTA, Roberto; Facolta di Archittetura, Universita degli Studii di Trieste, Trieste, Italy
10. DESPIC, Aleksandar; Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, Yugoslavia
11. DODOVSKI, Harjan; Ministry Environment and Urban Planning of the Republic of Macedonia, Skopje, Macedonia
12. DRENTH, Pieter, President of ALLEA, Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, Amsterdam, The Netherlands
13. DUMITRUM, Ion; Foreign Member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts; President, The Foundation and Cultural Organisation International Academy Orient-Occident, Bucharest, Romania
14. DZABIRSKI, Vladimir, Minister of Environment and Urban Planning of the Republic of Macedonia, Skopje, Macedonia
15. EFREMOV, Georgi; President, Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
16. FIRA, Aleksandar; Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, Yugoslavia
17. GARABEDJAN, Agon; Director, Institute for Balkan Studies, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria
18. GOCEVSKI, Trajan; Dean, Faculty of Philosophy, Ss.Cyril and Methodius University, Skopje, Macedonia
19. GROZDANOV, Cvetan; Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
20. GUILLOU, André; President, Association Internationale d'Etudes du Sud-Est Europeen (A.I.E.S.E.E.), Paris, France*
21. GURCINOV, Milan; Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
22. GUSKOVA, Elena; Director, Centre for Research into Balkan Crisis, Institute of Slavonic Studies, Russian Academy of Sciences, Moscow, Russia
23. HORVAT, Manfred, Director, BIT-Bureau for International Research and Technology Co-operation, Vienna, Austria
24. ILIEVSKI, Petar Hr.; Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
25. JUHASZ, Jozsef Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary
26. KALCHEV, Ivan; Chairperson, Bulgarian Philosophical Association, Sofia, Bulgaria
27. KONSTANTINOVIC, Zoran; Foreign Member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts; Institute for Comparative Literary Theory, University of Innsbruck, Austria
28. LOGA, Slobodan; Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina*
29. LOVRENOVIC, Dubravko; Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina*
30. MARKOV, Georgi; Director, Institute of History, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria*
31. MATVEJEVIC, Predrag; President, International Scientific Committee, Mediterranean Laboratory Foundation, Naples, Italy*
32. MINISSI, Nullo; Scientific Director, Mediterranean Laboratory Foundation, Naples, Italy
33. OBERG, Yan; Director, Transnational Foundation for Peace and Future Research-TFF, Lund, Sweden
34. OMARI, Luan; Vice-President, Albanian Academy of Sciences, Tirana, Albania
35. ORTAYLI, Ilber; Turkish Academy of Sciences, Ankara, Turkey
36. PANTIC, Vladimir R.; Serbian Academy of Sciences and Arts, Bel- grade, Yugoslavia
37. PLEVNES, Jordan; Ambassador of the Republic of Macedonia in France, Paris, France
38. POPA, Ylli; President, Albanian Academy of Sciences, Tirana, Albania
39. POP-JORDANOV, Jordan; Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
40. POPOVSKI, Toni; President of the Skopje Branch of the Mediterranean Laboratory Foundation, Skopje, Macedonia
41. QUERE, Yves; Co-Chairman of IAP, Academy of Sciences, Institute of France, Paris, France
42. RISTOVSKI, Blaze; Secretary General, Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
43. RODRIGUES, Fernando Carvalho; NATO Scientific Affairs Division, Brussels, Belgium
44. ROSSOS, Andrew; Department of History, University of Toronto, Toronto, Ontario, Canada
45. STARDELOV, Georgi; Vice-President, Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, Macedonia
46. SUJECKA, Jolanta; Institute of Slavonic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland
47. TARTARI, Teki; Head of Technical and Scientific Section, Albanian Academy of Sciences, Tirana, Albania
48. TOMASELLA, Paolo; University of Trieste, Italy
49. TULCA, Enis; Turkish Academy of Sciences, Ankara, Turkey
50. UNGER, Felix, President, European Academy of Sciences and Arts, Salzburg, Austria*
51. VUKOTIC, Dragutin; President, Montenegrin Academy of Sciences and Arts, Podgorica, Montenegro*
52. WIBERG, Hikan; Director, Copenhagen Peace Research Institute (COPRI), Copenhagen, Denmark
53. WITTESEY, David; Director of Operations, WSP International Programme, Geneve, Switzerland*
54. ZMBOV, Kiro; Foreign Member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts; Vinca Institute for Nuclear Sciences, Belgrade, Yugoslavia

INTERVENTI PRINCIPALI

Georgi EFREMOV

President of the Macedonian Academy of Sciences and Arts

*Mr. Boris Trajkovski, President of the Republic of Macedonia,
Mr. Ljubco Georgievski, President of the Government of the Republic of
Macedonia, Your Beatitude, Archbishop Stefan of Ohrid and Macedonia,
Your Excellency Mr. Boutros Boutros Ghali, General Secretary of Francophony,*

*Your Excellencies - Ambassadors,
Ministers and Academicians,
Dear participants, colleagues, guests and friends,*

Allow me to open by announcing the commencement of the work of the International Conference on The Balkans in the New Millennium (Science and Culture in a Joint Action for Peace and Development) and by greeting all of you assembled here in the building of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, both in the name of the Organising Committee and in my own name.

When, in the autumn of the year 2000, we announced today's Conference, on the invitation that followed the first circular from the Organising Committee, more than 60 scientists and scholars worldwide registered as participants. Later on, according to the titles of the subjects which were submitted to us, we saw how the world's scientists and scholars regard the destiny of the Balkans, and the tragic tribulations which it experienced in the last decade of the 20th century, with great moral concern. When, in the spring of this present year, the bloody boots of war began to tread upon Macedonian soil, the number of registered participants decreased, and, in this last month, has been virtually halved. At one moment we even considered postponing the holding of the Conference. Yet you did not hesitate, those of you who remained faithful and are here today as highly regarded participants, in your conviction that there exists an ethical debt on the part of science, scholarship and culture in general to confront the truth no matter whether it be above the ground bass of the rumbling of the guns which have wreaked havoc, and spread suffering and misfortune. I say this because certain inner prerogatives compel me to express to you, the participants in the Skopje international scientific conference, my recognition of and respect for such not only wise but also courageous persons as you have shown yourselves to be.

We who are taking part in this Conference are perhaps aware today that this scientific and scholarly assembly of ours has a certain historic dimension. I am profoundly convinced that we at this moment of time here in Macedonia are present at the definitive collapse of the all too well-known Balkan nationalisms, despatching them to the rubbishheap of history. These and such ethnocentric and greater-state doctrines have, in the past decade, taken on atavistic dimensions and have taken on an even more brutal form than the well-known Balkan slaughters of the beginning of the 20th century. This gives me a right to say that that which is happening in Macedonia today is not the Balkans in the new millennium, that is to say the Balkans of the future, nor is it even the Balkans of the present, but rather it is first and foremost the Balkans of the past, expressed in the most brutal infringement of a human right, the right to a bare existence, with brutal violence and perfidious killings in order to claim to demand the implementation of greater national rights. In all of this lies the historical irony which is taking place before our very eyes today.

And yet, in spite of all this, I wish to believe that, despite the latest military clashes which are taking place, the old Balkan evil is definitively facing its twilight, that it stands condemned and that it cannot but vanish from the pages of contemporary history. In this lies our great hope.

Boris TRAJKOVSKI

President of the Republic of Macedonia

*Distinguished Ladies and Gentlemen,
Members of the Academy,
Professors and guests,*

The Republic of Macedonia pertains geographically, historically and culturally to the Balkans. For centuries the Macedonian people has participated in the rich and colourful cultural exchange in this region. At the same time it has

gone through many historical challenges and conflicts. In their permanent strive for historic survival, the Macedonians have identified the priceless value of peace and freedom. They are sacred to this nation. We have entered the new millennium with hopes for better future, welfare and prosperity for the world, but unfortunately the Balkans are again facing dark shadows from the past. The historical frustrations of intolerance and exclusion generate militant ideas and create new crises. The current events in the Republic of Macedonia show that we are still far from the final end of certain disputes and conflicts in the region. They are a threat also to the global peace since the historic rivalries have turned the Balkans into the largest ammunition arsenal in the world. The new challenges and dangers spreading throughout the region, threatening the peace both in the Balkans and throughout the world require a joint action, cooperation and solidarity. We all need new and original solutions on our way towards the European home of the 21 St century.

Distinguished Ladies and Gentlemen,

In this context I would like to welcome this Conference The Balkans in the New Millennium. I sincerely hope that this gathering of eminent representatives of institutions and international organizations from the economic, scientific and cultural area will give a special scientific contribution to the stabilization of the region. We all feel the need to establish new bridges between different cultures and societies, which are naturally meant to live together, I believe in the immense power of science to shape or transform the world making it a perfect place or a toy in the hands of man. I believe in scientific and artistic values, that have marked the last century, but I also believe in the national and authentic culture, which has its uniqueness and originality. This culture as a tradition and creation in the national and ethnic spirit pursues its existence. The national cultural trends cannot be stopped or destroyed despite the influences. They continue to be nourished by future generations.

So today, let us turn a new corner and a new leaf. Let us put behind us that which used to tear us apart and renew that which brings us together in a joint Balkan future. Let us take over all historical burdens and turn them into a new integrating energy on our way towards civilizing development and prosperity. This is the only way to justify our own responsibility before the generations to come.

Michele CAPASSO

Directeur général de l'Académie de la Méditerranée Président de la Fondazione Laboratorio Mediterraneo, Italie

Mesdames et messieurs, chers collègues,

C'est avec une profonde émotion que je vois réunis dans cette salle, dans la ville de Skopje, tant d'illustres amis de notre Académie qui nous ont accompagnés tout au long de notre parcours qui voit aujourd'hui se réaliser une étape: donner à l'espace euro-méditerranéen dignité, représentativité et légitimité et restituer à la culture, à la science, à la recherche, au dialogue interculturel et inter-religieux le rôle indispensable de force en mesure d'avoir une incidence sur les processus de l'histoire, de la même manière que l'économie et la politique.

C'est en Méditerranée que sont nées les grandes cultures qui ont donné son identité à l'Europe et aux Pays du Sud qui s'y baignent. C'est en Méditerranée qu'est née l'idée du principe de l'unité des contraires qui faisait dire à Héraclite «c'est de ce qui est en lutte que naît la plus belle harmonie tout se réalise à travers la discorde». Mais c'est surtout l'idée d'un Dieu qui unit la sensibilité chrétienne, juive, arabe.

Un Dieu des textes sacrés comme le Coran, l'Ancien et le Nouveau Testament.

Et c'est enfin sur la Méditerranée qu'est réellement née la philosophie et que sont nées les premières «polis» autour de la fascination et du sens du réalisme de la pensée de Pythagore.

Paix et guerre, dialogue et lutte ont fait l'histoire de cette mer, où se sont rencontrées non seulement «forces» et groupes opposés, mais aussi civilisations, cultures et idées.

La lutte dans la Méditerranée a été, et est toujours, une lutte entre philosophies, entre visions du monde, avant même, peut-être, d'être une lutte entre intérêts divers.

Le caractère absolu qu'ont eu tant de fois ces luttes, ne peut germer du seul contraste d'intérêt quel que central qu'il soit, mais porte en lui quelque chose de plus radical et de plus profond: l'absence de reconnaissance réciproque, la lutte pour l'identité qui a pu conduire à la volonté de destruction réciproque.

Ici en Macédoine, dans ce moment difficile de son histoire, il faut comprendre que seul l'engagement de la culture et de la société civile peut permettre de dépasser tout cela.

Combien de fois cela a-t-il été compris par les classes politiques dirigeantes, surtout européennes?

Peu de fois; nombre de mots sont prononcés à dessein, mais peu d'actes suivent ces mots. L'interprétation générale des différents heurts et guerres qui se sont succédés repose constamment sur des raisons géopolitiques et sur des tentatives successives de pures recompositions d'équilibres économico-politiques. Tout cela est important mais ne suffit pas et a même conduit au final à une impasse.

Voilà pour quelles raisons le dialogue entre les cultures devient décisif. Décisif comme condition d'une paix véritable et donc d'un développement possible; d'une croissance des sociétés civiles dans un processus de reconnaissance réciproque.

Les conditions de ce dialogue existent, surtout ici, parce que les cultures des Balkans peuvent parvenir à une entente. Mais même sans avoir une ambition aussi prononcée, les différentes cultures des Balkans peuvent, doivent retrouver le terrain d'une confrontation qui permette de faire découvrir à chacun les raisons de l'autre.

Il ne doit pas s'agir d'un dialogue général et idéologique, mais d'un dialogue construit sur la base d'expériences culturelles effectives, dans les savoirs qui se sont développés, dans le travail concret sur les traces d'un passé encore vivant, dans la science, l'environnement, l'archéologie commune, l'alimentation, les savoirs productifs de techniques et de transformations. Pour mettre en place ce projet ambitieux, il était important de constituer «une maison commune» pour le peuples de la Méditerranée, pour ordonner et valoriser toutes les pièces de la mosaïque colorée de la Méditerranée. De là dérive l'extraordinaire importance de l'Académie de la Méditerranée, comme lieu destiné par sa vocation même à devenir le terrain commun de confrontation avec la création de la «Maison de la Méditerranée» à Naples. Le 10 Octobre 1998, la Fondation Laboratorio Mediterraneo avec prestigieuses Académies de la Méditerranée, comme l'Académie Macédonienne des Sciences et des Arts - a constitué l'Académie de la Méditerranée, tache qui lui avait été confiée en décembre 1997 par le II Forum Civil Euromed organisé par cette dernière - auquel participèrent 2248

personnel représentant 36 pays. Bans l'optique d'ouvrir de manière résolument nouvelle le dialogue entre les cultures et, dans les sens que nous avons déjà évoqués, entre les traditions, les savoirs, les techniques, les modes de vie, l'histoire concrète de la société.

Pendant ces journées-là, on a re-proposé une radiographie précise de l'état du partenariat euro-méditerranéen. Les thèmes qu'il faut selon nous aborder, avec la participation des Balkans, sont les suivants:

1. - La constitution dans l'aire euro-méditerranéenne d'une aire de libre échange d'ici au 2010, avec les perspectives de développement que ce nouveau défi posé par le modèle de partenariat propose.

2. - Le grand potentiel qui nous est offert par la «Charte pour la paix et la stabilité», afin de délimiter avec exactitude le rôle de la «soft security»: c'est-à-dire « cette sécurité coopérative » qui confie la cogestion des tensions et des conflits en cours dans la région euro-méditerranéenne non seulement à des instruments politiques et militaires, mais avant tout, au dialogue multiculturel qui devrait transformer les différences d'éléments de conflits en ressource.

3. - Le rôle de la problématique « Démocratie et droits de l'homme » souligné par la conférence de Stockholm en avril 1999. Il faut revendiquer l'universalité des droits de l'homme dans un monde global et promouvoir une politique des droits au-delà de l'État Nation pour qu'elle devienne « la politique principale » des nouveaux grands espaces sans frontières, sans conflits, comme devrait l'être l'espace euro-méditerranéen.

4. - La nécessité que le dialogue entre les peuples advienne à travers un nouvel équilibre qui ne peut pas être seulement politique, mais qui autour de la politique puisse faire croître, tout en alimentant, une nouvelle culture, capable d'assumer le rôle de «Force» en mesure d'avoir une importance dans les processus de l'histoire, aujourd'hui dominées uniquement par l'économie et par la politique.

L'extraordinaire quantité d'adhésions qui sont parvenues à l'Académie, son articulation, ancrée dans les différents pays à travers plus de 90 sièges et bureaux détachés - parmi lesquels je voudrais citer la siège de coordination du Sud Est Européen qui s'est installé à Skopje et les bureaux de Struga et Ohrid - et les reconnaissances officielles reçues avec les délibérations votées et adoptées par les États Centre lesquelles celle du Gouvernement de la Macédoine), Régions, villes et organismes de 33 pays représentant officiellement plus de 150 millions de citoyens - montrent qu'elle a touché une sensibilité existante et désireuse d'être rendue opérationnelle. Opérationnelle même sur le terrain où le projet culturel devient prémisses d'économie et de développement. L'Académie - avec les organismes qui lui sont rattachés: Euromedcity, association des villes, Isolamed, association d'îles et Almamed, association d'universités - s'est appliquée à devenir un instrument dans le cadre des politiques d'internationalisation culturelle et économique. Vous pourrez lire tout cela en détail dans l'édition en langue française de «Mednews» en distribution, entièrement dédiée à l'Académie. L'Académie de la Méditerranée, soutenue adéquatement, constitue une ressource pour l'Europe.

Tout ce travail rendu possible grâce à l'engagement de tous, vu en grand, est d'une importance décisive pour l'Europe qui s'élargit au-delà des frontières traditionnelles. Elle a et veut avoir une politique méditerranéenne qui est une politique qui regarde elle-même et au-delà d'elle-même. La confrontation entre les cultures rendra plus facile cette politique, elle fera croître la force des interlocuteurs possibles. L'Europe comme sujet politique dans un monde qui devient global doit absolument regarder la Méditerranée comme étant la mer d'un grand développement, de paix et de civilisation: les Balkans doivent être protagonistes de ce processus.

L'Académie de la Méditerranée, avec une dot unique - constituée par la «summa» des dots de toutes les institutions prestigieuses et antiques qui la composent, comme l'Académie Macédonienne des Sciences et des Arts - est le pivot de cette possibilité qui voit la culture au cœur de ce processus.

Hegel disait que la liberté se développe et croît sur la mer : sa prophétie peut devenir vérité historique justement quand la globalisation en cours demande à chacun de se souvenir de ses propres racines et de les affirmer. Bans la reconnaissance réciproque.

La péninsule Balkanique, qui selon une célèbre définition «produit plus histoire que consommation», doit être l'exemple de ce processus.

Boutros BOUTROS-GHALI

Secrétaire général de l'Organisation internationale de la Francophonie

*Monsieur le Président de la République, Excellences,
Mesdames, Messieurs,*

Je suis particulièrement heureux d'être parmi vous, aujourd'hui, à Skopje, à l'occasion de cette grande conférence internationale consacrée aux Balkans. Mes premiers mots veulent donc alter vers son Excellence le Président de la République pour le remercier chaleureusement, en tant que Secrétaire général de l'Organisation internationale de la Francophonie, de sa cordiale hospitalité. Et salver le rôle toujours plus actif que joue la Macédoine au sein de notre Communauté.

L'espoir de voir, enfin, les peuples des Balkans, goûter une paix durable! L'espoir de voir, enfin, les peuples des Balkans travailler à la reconstruction économique, sociale et politique de leurs pays, dans des frontières reconnues. L'espoir de voir, enfin, les peuples des Balkans, vivre leurs différences en parfaite harmonie, dans un esprit de tolérance, de dialogue et de liberté. C'est dire toute l'importance de cette conférence, à l'approche originale, puisqu'il s'agit d'envisager le renouveau des Balkans sous l'angle de la science et de la culture.

Une approche originale et réaliste, car j'ai la conviction qu'ici, comme ailleurs, la négociation, le dialogue, la méditation doivent toujours l'emporter sur les solutions militaires. Une approche, aussi, qui s'inscrit dans le droit fil des ambitions de l'Organisation Internationale de la Francophonie qui, par-delà la promotion de la langue française, milite, plus largement, en faveur du respect de la diversité culturelle et linguistique, en faveur de l'instauration d'un véritable dialogue entre les cultures.

Parce qu'il s'agit là d'un enjeu politique, économique, social et culturel pour tous. L'interdépendance entre les hommes, les sociétés, les espaces est, en effet, désormais la norme. Les mutations scientifiques et techniques, la globalisation économique et financière, la circulation instantanée de l'information ont précipité l'humanité vers une communauté de destin.

Est-ce à dire, pour autant, vers un destin commun? Loin s'en faut!

J'en veux pour preuve l'aggravation des inégalités et de la pauvreté dans le monde!

J'en veux pour preuve la ségrégation numérique que l'on voit s'instaurer entre les nantis de l'information et les autres!

J'en veux pour preuve le risque d'hégémonie de quelques puissances sur l'élaboration des normes ou des décisions qui engagent l'avenir de la planète!

Le risque, aussi, de soumission des économies locales à des stratégies industrielles conçues ailleurs, et qui ont peu de relations avec les besoins réels des pays.

Le risque, enfin, de monopole de quelques acteurs-privés ou publics sur la fabrication d'un imaginaire uniforme. Sur la diffusion de modes standardisés d'être, de se comporter, de consommer, de penser, de créer. En d'autres termes, alors que les échanges internationaux s'amplifient, les États, mais aussi les citoyens ont de plus en plus le sentiment de se voir confisquer la gestion du monde et de se voir imposer une «monoculture». Face à cette perte de décision, à cette perte de repères, à cette perte d'identité, grande est la tentation de se replier sur soi-même, de se cristalliser sur les valeurs sécurisantes et figées du passé, dans un climat d'intolérance qui confine parfois au fanatisme, à la haine et au rejet de l'Autre.

Et si l'on veut éviter que la guerre froide d'hier ne se mue en un affrontement culturel, attisé par d'amples mouvements de migrations internationales, il faut, au sens large du terme, démocratiser la mondialisation avant que la mondialisation ne dénature la démocratie.

C'est dire instaurer au plus vite, et entretenir, entre ces espaces potentiels d'affrontement, un dialogue et une coopération.

Car j'ai la conviction que les grandes aires culturelles et linguistiques constituent, aussi, des espaces privilégiés de solidarité qui, lorsqu'ils se rencontrent et s'entremêlent, sont les meilleurs garants de la démocratie, de la paix et du développement.

Le dialogue entre les cultures n'a donc rien d'éthétré.

Il s'agit d'un véritable projet de société à l'échelle de la planète!

Un projet de société où les cultures se complètent et ne s'excluent pas, où elles se renforcent et ne se diluent pas, où elles se rassemblent sans pour autant se ressembler.

Avec, pour ultime objectif, un monde véritablement multipolaire,

respectueux des plus vulnérables et de leur droit à la solidarité, respectueux des langues, des cultures, des traditions, respectueux d'une gestion véritablement démocratique des relations internationales.

Mais cela suppose que l'on reconnaîsse que la diversité culturelle mondiale est une condition préalable pour instaurer un dialogue réel entre les peuples. Que l'on reconnaîsse que la culture n'est pas une exception, mais qu'elle est au fondement de la civilisation.

Qu'elle ne se limite pas aux arts et à la littérature, mais qu'elle englobe tous les aspects de la vie dans sa dimension spirituelle, institutionnelle, matérielle, intellectuelle et émotionnelle, ainsi que la diversité du tissu social. Que l'on reconnaîsse que culture et développement sont indissociables, sans pour autant se limiter à une approche strictement commerciale et économique de la culture.

Cette déclaration d'intention nécessite la mise en œuvre de stratégies communes aux cinquante-cinq États et gouvernements francophones, mais aussi compatibles avec les intérêts et les attentes de toutes les autres communautés. C'est tout l'enjeu du prochain Sommet de la Francophonie qui se tiendra, à Beyrouth, en octobre 2001.

Car la Francophonie a très tôt compris le rôle qu'elle pouvait jouer, tant au sein de son espace institutionnel, que dans les enceintes internationales, parce qu'elle reconnaît d'emblée la pluralité et la complexité des identités culturelles des pays qui la composent.

A cet égard, l'élargissement de l'espace francophone aux pays de l'Europe centrale, orientale et balte, depuis 1991, est le gage d'un élan nouveau sur la voie de la diversité.

Car il serait illusoire de penser que la Francophonie sera capable d'avancer une alternative au danger de nivellement linguistique et culturel, sans l'apport de la moitié d'une Europe continentale qui s'ouvre justement au monde et qui revendique précisément une identité autonome. Aujourd'hui, ce sont neufs pays qui ont fait le choix, de rejoindre notre communauté: l'ex-république yougoslave de Macédoine, bien sûr, mais aussi la Roumanie, la Bulgarie, la Moldavie, l'Albanie, la Pologne, la Lituanie, la Slovénie, la République tchèque.

Ces pays offrent à la Francophonie une dimension nouvelle, tant sur le plan culturel, économique que politique.

Celle d'économies émergeantes, qui nous invitent, au plus grand bénéfice de tous, à enrichir notre espace de coopération. Je suis convaincu, à cet égard, que nous avons un champ nouveau de coopération, riche de possibilités, à développer entre l'Est et le Sud, le Nord et l'Est.

Celles de démocraties rétablies. Et je voudrais saisir cette occasion pour salver la participation active des pays de l'Europe centrale et orientale, tant dans la préparation que dans le déroulement du Symposium, organisé à Bamako, en novembre 2000, sur le bilan des pratiques de la démocratie, des droits et des libertés dans l'espace francophone.

Et dire combien leur expérience et leur expertise ont contribué à enrichir utilement les débuts. Par ailleurs, au moment de l'élargissement de cette autre grande Communauté que l'Union européenne, j'ai la conviction que la langue française est à même de créer, au sein de l'espace européen, des solidarités nouvelles, à l'image de celles qui ont cimenté la grande famille francophone depuis trente ans.

Il faut, à cet égard, que prenne forme une véritable stratégie d'alliances linguistiques entre les différentes communautés. Sinon l'Europe risquerait bien de céder à la commodité du «tout anglais» de peur de sombrer dans la «babelisation».

Mais qui dit stratégie d'alliances linguistiques dit, aussi, volontarisme. C'est dire qu'il revient à chaque pays de la Francophonie de veiller au renforcement et au rayonnement du français, tant au plan régional que dans les organisations internationales. En retour, la coopération multilatérale francophone à la responsabilité de les aider à atteindre ces objectifs.

Excellences, Mesdames, Messieurs,

C'est ce message que je suis venu vous délivrer, aujourd'hui, celui du dialogue fructueux, de la diversité réconciliée, de la paix durable. Une autre manière de vous dire que je m'associe pleinement à l'élan d'espoir qui vous anime pour, qu'enfin, dans cette région, se taisent, les armes.

Pour qu'enfin cesse la violence!

Pour qu'enfin les Balkans, à l'aube de ce nouveau millénaire, tournent définitivement la page d'une histoire tragique pour exalter toute la richesse et toute la grandeur des peuples qui ont fait et qui font leur génie.

Pieter DRENTH

President All European Academies (ALLEA)

*Mr. President of the Republic of Macedonia,
Mr. Prime Minister,
Mr President of the Macedonian Academy of Sciences and Arts,*

It is a great pleasure and honour for me, in my function as President of the European Federation of National Academies of Arts and Humanities (ALLEA), to extend a word of appreciation and compliment to you Mr. President of the Macedonian Academy for organising this important conference on such a timely and relevant theme here in Skopje. You and the organizers hope to develop and shape the vision of a new Balkan, inspired by the keywords collaboration and integration. Let us hope that this vision will be developed and substantiated among others through this conference. Let us hope that in the future the noise of bombs and shells will be replaced again by human voices engaged in discussion and dialogue.

It is tragic to observe that a region with such a rich history, such an interesting variety of cultures, languages and religions, and such an astonishing scientific and scholarly tradition has developed into a region where political and societal disagreements too often were and are sought to be solved by force instead of reasoning, and by bullets instead of arguments. Ladies and gentlemen, the case of the Balkans is not fundamentally different from that of the rest of Europe, with its many variations and differences in culture, language, religion and political structure. Still Europe is gradually growing - granted slowly, but nevertheless certainly - towards the ideal of a united entity. Not an entity in which these differences are swept away, in which minorities are suppressed, and in which smaller cultures and languages (like your and mine) are marginalised, but a entity that fully recognises the existing differences and variety; in fact, appreciating the rich diversity as an asset with added value.

It is my conviction - and I hope to emphasise this further in my paper this morning - that scientists and scholars can make an important contribution to the promotion of this ideal, and that the organizations of scientists and scholars such as academies of sciences and humanities can and should play a particularly significant role in this respect. This, of course, is a fortiori relevant for an alliance of academies, such as ALLEA.

As said, ALLEA is the European Federation of National Academies. Its members are academies of sciences and humanities from almost all European countries. ALLEA exchanges information and experience among the academies. In ALLEA the national academies collaborate to serve the national scientific communities, the European scientific and political organizations, and the general public, both national or within Europe as a whole. The biannual General Assembly with representatives of all academies is the highest authority in ALLEA. ALLEA has an elected President and Steering Committee. Standing committee or ad hoc workgroups focus on specific and important issues such as: the importance of fundamental research, science and ethics, intellectual property rights, privacy in the information society, research strategy in smaller countries, and other aspects of the situation of science and scholarship in Europe.

ALLEA was initiated by the Académie des Sciences in Paris, the Royal Society of London, the Royal Swedish Academy, and the Royal Netherlands Academy at the end of the 80's, when new opportunities in Europe arose due to the end of the cold war and the increasing significance of the European Union in science and higher education. ALLEA has some 47 members now from all over Europe, from Iceland to the Georgian Republic, from within Europe and beyond. I am happy to see that we can count the Macedonian Academy of Sciences and Arts among its members.

Ladies and gentlemen, I wish you a successful and inspiring conference. I hope it will lead to important and consensual conclusions. I expect to learn a lot about this interesting region and its history, and to take with me some important messages for the future policy, position and activities of ALLEA.

Thank you for your attention

CONCLUSIONI

I Partecipanti alla Conferenza internazionale: I Balcani nel Nuovo Millennio – Scienza e cultura insieme per la pace e lo sviluppo” dichiarano quanto segue:

Durante le ultime decadi del ventesimo secolo, il processo storico di Unione dell’Europa ha raggiunto un considerevole sviluppo. L’isolamento di certi Stati del continente europeo, soprattutto nella parte Sud-Est impedisce, i processi di integrazione che si stanno verificando a tutti i livelli nelle sfere politiche, economiche scientifiche e culturali, questi processi si stanno inevitabilmente diffondendo anche in tutta la comunità Balcanica, con la speranza di costruire una regione Balcanica nuova, moderna ed Europea, capace di partecipare ad un processo di cooperazione mediterranea e di integrazione europea.

Il grande potenziale scientifico che le Accademie balcaniche hanno a loro disposizione sarà impiegato per dar vita ad una incisiva azione per una nuova unione e integrazione balcanica, evidenziando i seguenti punti di priorità del loro mutuo accordo, ed in particolare:

1. Cooperazione Regionale: l’accrescimento e l’intensificazione della cooperazione regionale nel campo economico, scientifico, tecnologico, nello sviluppo delle infrastrutture, nella protezione dell’ambiente, nell’arte, lo sport, la salute, del turismo, per la creazione dei “Nuovi Balcani Europei”. E’ nelle nostre mani oggi la possibilità di stabilire il requisito indispensabile di vivere sotto i principi dei diritti umani e, basandosi su questi, illuminare lo spirito del potenziale creativo dei Balcani.
2. Integrazione scientifica e tecnica: occorre attivare l’integrazione relativa all’ambiente, all’energia, ai trasporti, alla biotecnologia e all’informazione come “prerequisito” per uno sviluppo sostenibile della regione, basato anche sull’unione per intensificare la ricerca, per stabilire una rete di centri di ricerca regionali, e per condividere le informazioni di carattere scientifico e tecnico, creando giornali scientifici regionali.
3. Sostegno per la scienza: occorre un più forte supporto finanziario da parte dell’UE per lo sviluppo scientifico e per pubblicizzare le risorse scientifiche dei Balcani. I governi dei Paesi Balcanici dovrebbero fornire il loro sostegno per lo sviluppo della ricerca scientifica, nel definire le linee generali per le diverse priorità dei loro Paesi nel processo economico, culturale e sociale e per le riforme necessarie per “rispettare” le

condizioni e gli standards per un’integrazione nell’Unione Europea.

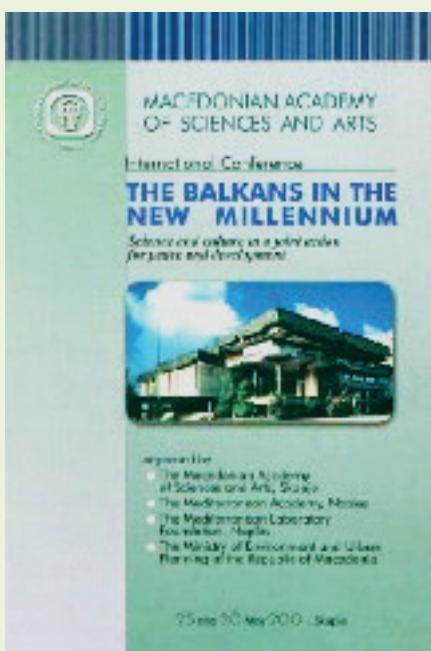
4. Legislazione comune: tutti i Paesi balcanici sono entrati nel nuovo millennio accettando i principi del ruolo della legge. Comunque gli standards costituzionali, le norme e la realtà sociale, e quindi l’applicazione delle leggi stesse, differiscono considerevolmente. Partendo dal presupposto che solo attraverso il ruolo della legge può lo scontro di interessi tra le genti, gruppi sociali, nazioni e Stati, essere risolto, noi crediamo che la condizione essenziale per una pace completa nei Balcani stia nella stretta attuazione dei principi di una legge comune, come punto di inizio prima all’interno della regioni degli stessi Balcani, e poi nella cornice dell’Unione europea e oltre. La coerenza con il sistema legale europeo potrà dare voce anche ai diritti delle minoranze.
5. Una nuova idea culturale: occorre promuovere un’integrazione culturale e un nuovo dialogo culturale nei Balcani, lasciandoci indietro i nazionalismi che hanno contribuito alla divisione e alla contaminazione spirituale dei Balcani e serbando la massima tolleranza, comprensione e rispetto per l’altro, per il vicino, per l’uomo. Non è solo un obbligo morale ma anche un requisito essenziale per lo sviluppo in una cooperazione politica, scientifica e culturale tra le genti.
6. Liberarsi dalla “zavorra” storica: uno dei fattori cruciali per la stabilità nei Balcani, è la necessità di creare un clima di affermazione di una politica di collaborazione, l’entrata nel mondo moderno del ventunesimo secolo, e il razionale superamento della zavorra che costituisce il passato, basandosi su di un’analisi critica della storia e creando una responsabilità politica basata sui principi di democrazia, libertà di pensiero politico e attraverso un sistema educativo che dovrà essere multiculturale e sotto precisi imperativi ideologici. Lasciateci dire “Addio” alla attuale balcanizzazione, e guardare alla gente dei Balcani come ad una parte inseparabile dal resto dell’Europa.

I Partecipanti alla Conferenza internazionale “I Balcani nel Nuovo Millennio” sono convinti che il futuro dell’Unione dei Balcani dovrebbe basarsi sui principi di pace invece che di guerra, di tolleranza nel vivere insieme agli altri, del riconoscimento di altri punti di vista sul mondo e sulla vita, dell’apprezzamento delle differenze all’interno degli stessi valori e della stessa cultura: il ruolo della ragione e la necessità della negoziazione e del dialogo sono, per questo, indispensabili e la Cultura e la Scienza dovranno essere i protagonisti di questo processo.

Il presidente **Michele Capasso** con il presidente della Repubblica di Macedonia **Boris Trajkovski**

THE BALKANS IN THE NEW MILLENIUM. SCIENCE AND CULTURE IN A JOINT ACTION FOR PEACE AND DEVELOPMENT

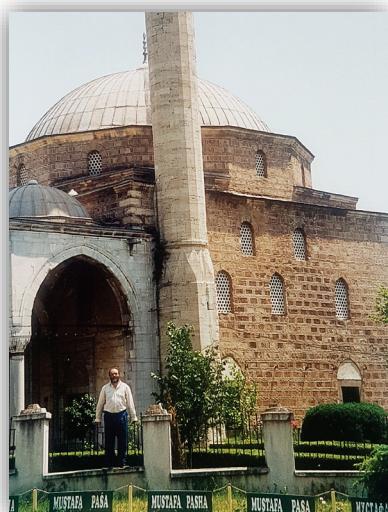
Atti del Convegno Internazionale, Skopje 25-26 maggio 2001. AA.VV. Edizione Manu Skopje 2001 (ingl.) f.to 16x24 - pp. 344 - ISBN 9989-649-91-X

Il libro presenta gli atti della conferenza Internazionale "I Balcani nel nuovo millennio" organizzata dall'Accademia Macedone di Scienza e Arti insieme all'Accademia del Mediterraneo, la Fondazione Laboratorio Mediterraneo e il Ministero dell'Ambiente della Repubblica di Macedonia. 48 eminenti intellettuali, provenienti da 18 paesi d'Europa, hanno preso parte alla Conferenza.

La loro partecipazione ha rivelato il loro sincero interessamento e i loro sforzi per contribuire a formare la visione dei nuovi balcani europei che aprirà a nuovi processi istruttivi d'integrazione delle popolazioni dei balcani nel contesto dei Balcani e dell'Europa.

Il presidente Michele Capasso apre i lavori della Conferenza

"Il Denaro" 12 maggio 2001

LABORATORIO MEDITERRANEO / di MICHELE CAPASSO

Ora l'Europa non abbandoni i Balcani

Il nuovo governo italiano dovrà guidare il processo di pace senza pregiudizi

Le opere, 11 maggio 2001. I membri della sede della nostra Fondazione lanciano segnali allarmanti: «Siamo sull'orlo della guerra, una situazione che può esplodere da un momento all'altro». In questo clima, assieme a Predrag Matvejevic e Fulvio Minissi, ci prepariamo a volgere la conferenza «Balcani, un nuovo millennio: cultura, politica ed economia insieme per la pace ed il progresso condiviso», prevista a Bruxelles il 25 e 26 maggio 2001.

La caratteristica del panorama balcanico sta proprio nella instabilità

e nelle contraddizioni che, invece di essere eliminate, il più delle volte vengono potenziate. Uno scaglione scenario che, da tempo, è fonte di preoccupazioni per l'Europa e, in generale, per l'Occidente.

La Romania è esposta da più parti ed ha subito una dopo l'altra due dittature: dapprima quella fascista e poi la comunista di stampo stalinista. La sorte della Bulgaria, passata da una monarchia retrograda a una repubblica di tipo sovietico, non è stata molto diversa: ha subito il fardello dei rapporti difficili

con la comunità etnica turca e tentativi, quasi sempre infelici, di risolvere la questione di quella comunità con sistemi violenti. Alla stregua dei Serbi e dei Montenegrini, i Bulgari guardano sempre in direzione della Russia, spesso invocandone l'aiuto e l'appoggio.

La storia più recente della Grecia è contraddistinta dalle conseguenze della Resistenza e del collaborazionismo nella seconda guerra mondiale, da un tentativo di rivoluzione comunista e dal colpo di stato fascista dei colonnelli. Anche per

la Grecia, poi, sono inserite questioni di confini, e non soltanto a Cipro, accompagnate da un senso di frustrazione, di sconfitta, al quale la memoria greca del passato dà un'impronta particolare.

Sotto il fardello di troppe disgrazie, esposta alle pressioni sulle sue regioni litoranee, divisa perfino dalle diverse tradizioni tribali, l'Albania è rimasta a lungo isolata dal resto del mondo ed oppressa da una delle più brutali dittature che il mondo abbia conosciuto. La parte turca dei Balcani, la Rumelia, ha vissuto

ai margini del proprio Stato la sorte di un impero finito in frantumi, esposta da una parte ai terremoti balcanici e dall'altra alle convulsioni della parte maggiore posta alla destra del Bosforo, dove a lungo si sono alternate la volontà della tirannia e il disiderio della democrazia. I Balcani vengono considerati una regione in cui sono presenti al massimo grado l'Oriente e le usanze orientali oppure dove l'Islam e il dominio ottomano hanno lasciato le tracce più evidenti.

L'eccessiva esaltazione del più prossimo ambiente occidentale, che non sempre riesce a nascondere un certo disprezzo verso i "primitivi vicini-balcanici", difficilmente può resistere a un serio esame critico.

Il nuovo governo italiano dovrà tener conto dei Balcani per riaffermare il ruolo centrale dell'Italia, tra Europa e Mediterraneo.

"Bect" 24 maggio 2001

МЕЃУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА „БАЛКАНОТ ВО НОВИОТ МИЛЕНИУМ“

Науката и културата за мир и за развој

Иницијативата за оваа конференција потекна од МАНУ во координација со Медитеранската академија, Фондацијата Медитеранска лабораторија и Министерството за животна средина и просторно планирање на РМ. Според претстедателот на МАНУ, Герги Ефремов, „неопходно е науката и културата да земат понајглажено место во градењето на процесот на балканскиот мир и просперитет. Неопходна е и обнова на меѓусебната доверба на народите што во минатото ги поврзувале многубројни слични културни традиции и врски, кои и ден денес ги повикува на тесна соработка единствената визија за неопходна преобразба и заедничка европска иднина“.

На испратените покани од страна на МАНУ до европските академии како и асоцијацијата на светските академии се одзвале претставници од 15-

ина академии, односно околу 60 учесници, но поради случувањата во регионот во Скопје ќе пристигнат околу 40 учесници. На конференцијата со свое излагање ќе се обратат претседателот на Република Македонија, Борис Трајковски, Бутрос Бутрос Гали - генерален секретар на Меѓународната организација за франкофонија, Питер Дрент - претседателот на Асоцијацијата на европските академии, Феликс Унгер - претседател на Европската академија на науките, Владимир Цабирски - Министер за животна средина и просторно планирање и др.

Учесниците ќе донесат декларација, која ќе биде упатена до владите на сите балкански земји, за неопходноста на интегративниот процес во регионот во чии рамки ќе биде ставен акцент и врз усогласувањето на законодавството во балканските земји со

што ќе се усогласи третманот на малцинствата во нив. Покрај ова академите ќе укажат и на потребата од нивно активно вклучување во заштитата на човековата средина, а ќе биде иницирано и создавање на регионални центри за научни истражувања. Конференцијата ќе се одвива во три тематски сесии: „Науката и заедничките научни програми“, „Културата и новите творечки иницијативи за зближување и проникнување на балканските вредности“ и „Истражување на мирот на Балканот“.

Во рамки на конференцијата ќе биде изнесен и предлогот за формирање асоцијација на академите на земјите од југоисточна Европа, но поради отсуството на претседателите на академите на Србија, Босна и Херцеговина и на Словенија, конституирането на оваа асоцијација, најверојатно, ќе почека.

М.П.

"Македонија Денес" 19 maggio 2001

АКАДЕМИИТЕ Ё ГИ СМИРУВААТ ЗОВРИЕНите БАЛКАНСКИ СТРАСТИ

• МЕГУНАРОДНАТА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА КОЈА Ё СЕ ОДРЖИ ВО МАКЕДОНИЈА НА ТЕМА: "БАЛКАНОТ ВО НОВИОТ МИЛЕНIУМ: НАУКАТА И КУЛТУРАТА ВО ЗАЕДНИЧКА АКЦИЈА ЗА МИР И РАЗВОЈ"

Досега потврден е настапот на 35 од 60-те одзивни учесници, претставници на 15 национални академии и на еminentни културни и научни институции од Европа. Загриженоста околу безбедносната состојба услови, и покрај ангажманот на организаторите на Меѓународната научна конференција (МАНУ, Медитеранска академија со седиште во Неапол, Фондацијата Медитеранска лабараторија - Неапол и Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија), многу од планирите учесници да го откажат своето доаѓање поради здравствени или други причини.

Претседателот на Македонската академија на науките и уметностите и на организационалот одбор, академик Георги Ефремов на пресот за новинарите ја сооптигаше намерата на МАНУ да се изложи и реализира идејата за формирање на Регионална асоцијација на националните академии од Балканот и од земјите на Југоисточна Европа. Идејата нема да може да се верификува во некаков договор поради откажаното присуство на Словенија, Босна и Херцеговина, Србија...

Денес на свеченото отворање на Меѓународната конференција ќе се обратат: претседателот на Република Македонија Борис Трајковски, Бутрос Бутрос Гали - генерален секретар на Меѓународната организација за франкофонија, Питер Дрент - претседател на Асоцијацијата на европските академии, Феликс Унгер - претседател на европската академија на науките, Владимир Цабирски - министер за животна средина и просторно планирање...

Во 1999 година проф. Микеле Капо, генерален директор на Медитеранска академија и претседател на фондацијата Медитеранска лабараторија, и гостодин Тони Половски, тогашен македонски министер за животна средина и просторно планирање, го изложија предлогот при МАНУ да се формира Оперативен центар на Медитеранска академија со задача да ја промовира културата на земјите на Балканот и во Југоисточна Европа. Во рамките на овој предлог е покрената иницијативата МАНУ да организира меѓународна конференција како собир на истакнати, компе-

тентни и влијателни личности од науката и културата со цел да се овозможи презентирање широк спектар идеи, сугестији и предлози за смирување на сегашната разбрунавана ситуација на Балканот и можни модалитети за изградба на траен мир и безбедна иднина на народите од овие простори, овозможувајќи нивна интеграција на Балканот и во Европа. Иницијативата за одржување на конференцијата беше прифатена и од Владата на Република Македонија која и финансиски го помогна овој проект.

от мир и просперитет. Сега е часот на науката и културата воопшто да го кажат својот збор и да возобноват една нова балканска надеж. Балканскиот гордичек јазол до сега го распльтуваше политиката и тоа со аргументот на силата. Политиката на силата најчесто ги гаси пожарите, ги спречува крвопролевањата, геноцидот и етничкото чистење, но темелот по не ги мешнува длабоко вгнездените автархични идеи и архаични модели на живеење, чувствување и мислење на овие простори. На Балканот сега му се неопходни нови, и негови идеи за еден нов квалитет на организација на сејкупниот живот, за радикално поникнати модалитети на соживот на неговите народи - смета Георги Ефремов, претседател на МАНУ.

Ефремов планира да се спретне и со претседателот на Албанската академија, Ули Попа, очекувајќи при тоа поддршка во ставот за осуда на активностите на албанските терористи.

Правата од трите планирани тематски сесии е денешната тема со почеток во 10.45 часот: "Науката и здадничките научни програми". Другите две тематски сесии се: "Културата и новите творечки иницијативи заближување и проникнување на Балканските вредности" (денес во 15.45) и "Истражување на мирот на Балканот" (утре во 9 часот). Вечерва претседателот на Владата на Република Македонија Јубчо Георгиевски ќе приреди свечен прием за учесниците на конференцијата.

Без илузии дека кризите од нашето сèкојдневие лесно и брзо ё се надминат, ова е еден обид на науката и културата, кои се и историски повикани, да го дадат својот влог во промени на състојбите што се наследени од минатото и се закануваат и на иднината. Во рамките на овие теми се наметнува и прашањето покрај тезата дека Балканот гледан како дел на Европа, покрај тоа што претставува кризно подрачје, дали постои и идејата дека Балканот претставува нешто исклучително, што го нема во Европа? Факт е дека Балканот е крстосница која ги поврзува Југот со Северот и Истокот со Западот, при тоа служејќи како мимум за зрачење на нови и оригинални идеи од Медитеранот воопшто кон Европа. Што е со тезата дека овие народи живеат и можат да живеат обединето, што повлекува и многу поблагопријатни услови за живот, отколку нивната раздигненост?

Академите имаат шанса да добијат соодветно место во решавањето на актуелната состојба на "усвитени политички страси исклучиво врз етничка основа, декорирани со малку видливите компоненти на граѓанска и демократска свест, со национализам во најразлични видови и облици и хипертрофија на митската племенска свест".

Утре на крајот на Меѓународната научна конференција, на завршната пленарна сесија ќе се усвои завршниот документ.

М. Василевска

"Beet" 25 maggio 2001

МАКЕДОНСКИТЕ СИЛИ ВЛЕГОА ВО ВАКСИНЦЕ

Mакедонските безбедносни сили вчера влегаа во најголемото упориште на терористите во Кумановско, Ваксинце. Во жестока пресметка во која нашите сили ефикасно се спрavуваа со терористите, најпрвин беше дојдено до влезот на селото, а во поладиевните часови, специјалните сили започнаа да влегуваат во Ваксинце. Непосредно до местата на кои се водеа борбите се наоѓаше и министерот за внатрешни работи Љубе Бошковски, кој тута разговара со новинарите екипи. Во текот на разговорот беше пукано и врз министерот и новинарите, па сите заедно мораа разговорот да го продолжат во прикриена положба.

На линијата на фронтот, министерот Бошковски изјави дека безбедносните сили се наоѓаат во селото Ваксинце, а дека жителите излегуваат од куќите за да се приклучат и да заминат кон Куманово.

Според министерот Бошковски, непосредно пред разговорот, во Ваксинце се неутрализира група терористи, изразувајќи го очекувањето дека до крајот на денот целото село ќе биде под контрола.

Терористичка група е разбикна и кај селото Lojan, кое е опколено од нашите сили. Со мегафони го повикуваме населението да ги напушти куќите, да се приклучи кон безбедносните сили и да замине за Куманово, изјави Бошковски. Според него, дејствувањето на безбедносните сили е максимално внимателно со цел заштита на цивилите. Истовремено, Бошковски потенцираше дека

акцијата влегува во завршна фаза. Пред да прострујат куршуми околу место каде се водеат разговорот, министерот Бошковски беше прашан и за потпишаната платформа помеѓу Уафери, Имери и Ахмети, на што тој рече дека станува збор за квазиплатформа, која не е прифатлива ниту за РМ, ниту за меѓународниот фактор. Веднаш потоа, и новинарите и министерот бук-

• **ВО ТЕКОТ НА ПРЕТПЛАДНЕТО ИЗГЛЕДАДЕШ ДЕКА КЕ БИДЕМЕ СВЕДОЦИ НА УШТЕ ЕДЕН ДЕН ВО КОЈ НАМЕСТО НА ОФАНЗИВА КЕ ПРИСУСТВУВАМЕ НА ВООБИЧАЕНИ ПРЕСТРЕЛКИ. ТАКА БЕШЕ ДО ПОПЛАДНЕВНИТЕ ЧАСОВИ, КОГА ПОЧНА ЖЕСТОКО РАЗБИЈАЊЕ НА ТЕРОРИСТИЧКИТЕ БАНДИ, ПО ШТО СПЕЦИЈАЛНИТЕ ЕДИНИЦИ, КОИ ВО ТЕКОТ НА ДЕНОТ ДОЈДОА НА ВЛЕЗОТ ОД СЕЛОТО, ВЛЕГОА ВО ВАКСИНЦЕ**

вално мораа да се фрлат во заслоните, што не го спреши Бошковски да продолжи со разговорот.

УТРИНСКА ОФАНЗИВА

Инаку, во текот на претпладневните часови на вчерашниот ден, изгледаше дека од најавена офанзива на одбранбените сили на Македонија врз позициите на терористите во Кумановско-ливковскиот кризен реон нема да има ништо. И вчерашното претпладне мина како и многуте претходни денови, со обични престрелки. Се одговараше само на провокации од вооружените Албанци. Во претпладневните часови, најчести беа коментарите дека

таква стратегија, веројатно, пресметката со натрапниците ќе трае уште долго време, особено по нивното претерување од тампон-зоната крај Прешево и Бујановац. Сепак, беше видливо раздражувањето на нашите сили, иако присутните новинари можеше само да претпоставуваат дека се вршат последните подготвотки за влез во Ваксинце. Според извори од нашите одбранбени сили, офанзивата почнала вчера во 8 часот, со тоа што, како што спомнимавме, претпладневната офанзива, ако така може да се нарече, беше тивка. Нашиите информации укажуваат на тоа дека наутро имало посилни напади врз терористичките позиции во Слупчане и дека притоа во редовите на во-

ДЕТОНАЦИИ ОД ШАРА ГО РАСИПАА МИРНИОТ ТЕТОВСКИ ДЕН

За разлика од регионот на Куманово, вчера во Тетово беше relativno мирно. Во градот и околните населени места претпладне домеѓу 10 и 11 часот се слушнаа силни детонации коишто најдукваа од правецот на Шар Планина.

Според Секторот за внатрешни работи на Тетово и армиски извори детонациите се од албанските терористи, чија активност беше забележана на Шар Планина меѓу села Шипковица и Бозовце и Вејце и Селце.

Македонските безбедносни сили од новите пунктови на Шар Планина жестоко им возвратија на албанските терористи.

Инаку, вчера, во четири куќи во Шипковица и Порој биле откриени вистински арсенали на оружје.

Во Медицинскиот центар во Тетово, од десетмината примени полицији кои беа повредени при терористичкиот напад од заседа на албанските терористи кај месноста Сидол, седуммина се пуштени на домашно лекување.

Како што информира директорот на центарот Раим Тачи, во хируршкото одделение се лескуваат уште тројцата ранети полицији Јован Мирчевски, Зоран Голчев и Сандре Спиров.

Директорот Тачи рече дека Голчев и Мирчевски врз кои е извршена хируршка интервенција поради повредите од шрапнел, добро се чувствуваат и тие исто како и Спиров се надвор од животна опасност.

оружените Албанци има значителни жртви. Информациите укажуваат и дека во претпладневните часови, терористите кои без стационарни на ридовите северно од Слупчане, Ваксинце и Lojanе, кон границата со СРЈ, почнале да се спуштаат кон селата. На тоа упатува и фактот што нападне со два борбени хеликоптери беше извршен напад врз таквите групи и во еден миг, нападот личеше на вистинска офанзива. Но, потоа се стивна и само оддалечина, некаде кон Липково, Отла и Матејче, се слушаа пушкомитралески истрели за кои претпоставуваме дека доаѓаат од терористите што ги запоседнале овие села. Исто така, имаме информации дека во рамките на најавената офанзива наши специјални сили веќе се на дофат на селата, па токму затоа бил и хеликоптерскиот напад, кој имал за цел да го пресече евентуалното засилување на терористите, кои се наоѓаат во Слупчане, Ваксинце и Липково.

ПРИТВОРНИ ТЕРОРИСТИ

Инаку, според вчерашниот дневен билтен на СВР Куманово завчера до Основното јавно обвинителство во Куманово поднесена е кри-

С.Марковски

"Вејер" 25 maggio 2001

Историски личности – инспирација за сожителство во Македонија

Актуелната широка владина македонско-албанска коалиција има многу примери од историјата кои може да ги користи како патоказ за иднината, ако сака

Македонија да се извлече од оваа тешка криза која, можеби, носи големо зло за сите, без оглед кој од каква вера и националност е

ЌЕ почнам со Александар Македонски кој во македонската историја е влезен по своето презиме, а во албанската и влашката по илирското потекло. Јустинијан I. бил Илир, а ги поставил темелите на Скопје и Охридската архиепископија. Константијан Велики, исто така Илир, а го легализира христијанството кое доста им користи на Македонците, Власите и другите. Од Кирил, Методиј, Климент и Наум голсма корист имале и Албанците. Албанските првеници Прогон Згурни, Андреј Гропа и Карло Толпи, од 13 и 14 век, изградиле неколку цркви во Охрид, а прекрасните фрески на Албанецот Оруфри од 16 век денес се најдрагоценото богатство во некои цркви на Македонија, како што е митрополијата во Битола. Фрески од Албанци има и во црквата „Св.Димитрија“ во Битола.

Меѓутоа, посебна инспирација на сожителството би требало да претставува Скендербег, кој со својата војска составена и од Македонци, Власи и други, го реафирмировал името на Македонија во целиот свет. Неговото име беше поттик и за заедничките востанија во западна Македонија во 15 и 16 век. Македонските Мијаци го сметале за свој, а Григор Пличев му посветил посебно дело со кое се прославил како поет. Последниот за Албанците пишува во суперлатив, затоа што во една прилика му го спасиле животот. Атанас I, охридски архиепископ, од албанско-влашко потекло, кон крајот на 16 век, заедно со некои вицни Македонци и Власи, создал едно македонско-албанско кралство, а во една прилика застанал на чело на 10.000 Албанци против султанската тиранија. Карпошибил Влав, а неговата војска составена и од Албанци и Македонци. За време на неговото востание, 1689 година, Албанци-католици од Македонија се бореле против турската власт, а на нивно чело стоел скопскиот патријарх, Албанецот Пјетар Богдан. Во чии раце умира неговиот пријател, австрискиот генерал Пиколомини. Али Паши Јанински, голем противник на султанот, како и неговиот внук Целадин бег охридски со нивниот еднаков однос спрема сите стапници, влијае врз сожителството. Тогаш „јагнето и волкот можеле „аслен до спијат“ - се иска во историската литература. Тоа не значи дека се беше во ред.

Силна инспирација за заедничкото биле и неколичини од 19 и 20 век: Димитар Миладинов, омилен меѓу Албанците, грчките непознати заборови на своите ученици им ги објаснувал преку албанскиот јазик. Кузман Шалкарев бил ученик пријател на Албанецот Атанас Анастаси од Битола, и од Албанската Заница Малкова од Крушево од која слушнал неколку раскази кои ги објавил на албански јазик. Ѓорѓи Пулевски, чие презиме „изгледа е албанско, соработувал со видни Албаници како на ќинковец, така и на воен план, а напишал и речник на албански јазик, што е редок убав пример за македонско-албанска културна заемност. Стојан Везенков го носел прекарот „Скендербег“ исто како и Евреинот Рафаел Камчи од Битола и други македонски револуционери. Исакија Маџовски бил член на Призренската лига, а го ширели и аделот на македонско-албанската лига, „Слобода или смрт“. Во тогашната Привремена влада на Македонија, од тројцата членови, единиот бил Албанец, додека пак во Крушевската република бројот на министрите и пратениците Албанци бил потполно ист со онот на Македонците и Власите. За ова голем придонес даде правилниот однос на

Гоце Делчев, Никола Карев, Јане Сандански кој едно време престојувал во Албанија на заедничко дејствување, а најмногу Dame Груев, кој имал најголема доверба кај Албанците, исто како Стив Наумов, така што дајцата од Албанците не ги криеле тајните документи на нивните организации. Тодор Борјар, како Албанец и конструктор на легендарното црешево топче, и Питу Гули, од мајка Влав, а од татко Албанец, актер на легендарната битка кај „Мечки камен“, бил требало да бидат, исто така, силна инспирација за заедничкото во Македонија.

Во тој контекст голема улога одиграле и некои Албанци, како што беше Мехди Беј, кој, како висок турски службеник, ги помагал македонските борци, особено преку болницата за ранетите во Охрид. Крупна улога за сожителството одиграле и некои Власи, како Димитар Папазоглу, Д-р Шунда, Петро Вулкан и Милтон Макаки како и Македонската Катерина Цилка кој по своите дела изгледале како да се Албанци. Милтон Макаки, едно време како фотограф работел и во Дебар каде стекнал искрено пријателство со видни Албаници, а неговата мајка, според едни податоци, зборувала само албански? Катерина Цилка, пак, била пријателка на сестрите Албанки Севастия и Паращекова од Битола, кои имале високо образование, познавање на 8 јазици, а втората била единствена жена на Париската мировна конференција во 1919 година. Нивниот брат, Христо Киријази, во својата универзална албанска печатница, подигната во Битола, 1909 год, вработил од сите националности затоа што со печателе текстови на 13 јазици. Тој бил пријател и на познатиот Илија Иванов, кој како ученик во турската гимназија соработувал со учениците Албанци 60-тина на број, како и со неколкуте професори Албанци, меѓу кои единиот бил заменик директор. Ал-

банецот Нијази Беј од Ресен, актер во Хуриетот од 1908 година, во своите спомени пишува дека низ битолските улици врвеле албански, турски, македонски, влашки и други чети кои со свои знамиња, народно облекло и на свој јазик ја прославувале слободата но со една таква хармонија како да имале заедничко срце, душа и цел.

За жал, таквата хармонија ја разнишале мрачните кругови од Белград после окупацијата на Македонија од 1912 година. И покрај тешките услови, поединци личности создавале клима за соработка против новата власт. Петар Чаулов, на пр. Со својата чета го помогнал албанското востание во Западна Македонија, 1913 год, кое Србите го крстиле како „Трета балканска војна“. Зеф Јувш Марку, бил заклан од српската полиција затоа што се борел за целосна рамноправност во Македонија. Д-р Коцарев, Димо Хади, Димитров, Димитрија Чуповски, и други имале правилен однос према албанското прашање, а некои од них се залагале Македонија да личи на Швајцарија. „Ние, Македонците, претендирате на еден идеал кој ќе ги хармонисира така скриено интересите на сите националности во Македонија, како никаде во светот“ - се вели во Организот на Привременото претставништво на „Бизијата ВМРО во Западна Македонија“.

Ова, Крушевската република како и прекрасните зборови на Владо Малески изречени по повод 60-годишнината од албанското писмо во Битола, 1968 година, нека и служат на актуелната коалиција како патоказ, ако сака Македонија да се извлече од оваа тешка криза која можеби носи големо зло за сите, без оглед кој од каква вера и националност е.

Д-р Решат Неџаи, Скопје

"Makeaohnja" 25 maggio 2001

Приштинската платформа е декларација за војна

Безбедносните сили на Република Македонија мора решително да ја бранат државата, изјави прексиноќа премиерот

Премиерот Љубчо Георгиевски смета дека политичката платформа на ПДП, ДГА и т.н. "ОНА" претставува "декларација за војна на Албаните на македонскиот народ". Одбивањето на лидерите на ДГА и на ПДП да се извинят и зајакнување на нивните ставови по неуспешната средба со странските амбасадори, според Георгиевски, сериозно ја драматизира политичката и безбедносната ситуација.

- Имаме ситуација во која политичарите и

терористите сега се обединија. Тоа е катастрофална ситуација за нашата земја. Во оваа ситуација нема простор за некаков понатамошен разговор. Безбедносните сили на Република Македонија мора решително да ја бранат државата зашто очигледно имаме проблем со многу сериозно организиран непријател, изјави Георгиевски пред прексиноќната седница на државниот врв.

Тој демантира дека Владата била информирана за потпишувањето на платформата како што тоа го изјавил лидерот на ПДП, Имер Имери.

- Не знам што Имери подразбира под "влада". Претпоставувам дека неговите министри во Владата знаеле, меѓутоа за премиерот и за претседателот на држава немало такви навестувања", рече Георгиевски.

Според него, платформата содржи и други радикализирани барања. Добиена е платформа што содржи поголеми барања од она што било досега договорено. Георгиевски проценува дека Имери и Цафери потпишувањето го направиле "недоволно свесно". Постојат елементи што имаат милитарна зададина, како што е барањето за служење воен рок во местото на раѓање.

Министерот за одбрана Владо Бучковски, пак, коментирајќи ја изјавата на премиерот Георгиевски рече дека постојат и други начини да се вратат мирот и спокојството.

- Сега е најважно да се извлечат цивилите. Потоа многу лесно ќе се справиме со терористите. Мора да внимаваме да има што помалку цивилни жртви, а сè друго ќе заврши онака како што сите посакуваме", изјави тој.

(Б.Г.) ■

"Il Denaro" 26 maggio 2001

il testimone
La coscienza invadente di Bassolino

Vincenzo Martongelli

Una volta evocato dalla fantasia dell'ultima cartellonistica elettorale (la candidata a sindaco Rosa Russo Iervolino accanto al presidente della Regione Campania Antonio Bassolino), il grande cineasta dell'inconscio partenopeo non ha proprio potuto fare a meno di occhieggiare alla suggestiva salita politica del governatore, abilmente rivenduta per fini elettorali come risalita sociale della stessa città di Napoli.

Simili e appassionati come Zira e Cornelius, gli scimpanzé progressisti del «piantone delle scimmie», Bassolino e la Iervolino, dal poster elettorale, sembrerebbero infatti sospingere l'elettore proprio verso l'astrazione partitica di quel «rinascimento» napoletano o bassoliniano, come freudianamente dir si voglia. In tal guisa la Iervolino appare esser stata candidata in virtù della sua presenza da ministro allo Spettacolo sancarliano che l'8 gennaio 1999 inaugurò le celebrazioni per il bicentenario della repubblica partenopea: «Eleonora», oratorio di Roberto De Simone. A riprova del battesimo di Eleonora, vi sarebbe una lettera per la candidata speditale dall'interprete inglese dello spettacolo, Vanessa Redgrave, e letta dalla Iervolino in una kermesse elettorale alla Mostra d'Oltremare dinanzi a una platea che per nomi e ceto ricordava proprio l'ambito partere di quella serata.

Nuovo Mezzogiorno PARLA PREDrag MATVEJEVIC', ESPERTO DI CULTURE MEDITERRANEE

I fondamentalismi non servono

Tutti gli approcci analitici sono portatori di specifici contributi e valori

Enrica Procaccini

Recupero e rilancio del meridionalismo o adesione alle nuove prospettive del pensiero meridionale? Sostenere le ragioni dei meridionalisti classici - da Giustino Fortunato a Pasquale Saraceno, come vuole Giuseppe Galasso - o calarsi nell'analisi dei pugliesi Franco Cassano e Giuseppe Goffredo o dei calabresi Carmine Donzelli e Domenico Cersosimo? Approcci diversi, e per alcuni aspetti antitetici, per analizzare la «questione meridionale» oggi. Ma Predrag Matvejevic', novello Ulisse del Mediterraneo navigato e vissuto, non la pensa così. «È difficile comparare i due atteggiamenti e non credo sia corretto metterli in contrapposizione, più che altro li considero complementari». Ordinario di Slavistica all'Università La Sapienza di Roma e presidente del comitato scientifico dell'Accademia del Mediterraneo, il Denaro lo invita a intervenire in un dibattito che tiene banco su quotidiani e riviste culturali.

Professore, quale chiave di lettura le sembra più idonea per comprendere la realtà odierna del Meridione?

Entrambe le tesi - quelle meridionaliste e quelle del pensiero meridiano - presentano aspetti ricchi e fecondi. Indubbiamente Cassano ha espresso un nuovo modo di guardare al Mediterraneo ponen-

Predrag Matvejevic'

do soprattutto la necessità di lottare per il Sud con le forze del Sud, ritenendo il Mezzogiorno portatore di valori che difettano al Nord industrializzato.

È d'accordo con la sua tesi? In effetti non credo che si debba aspettare la misericordia del Nord, o di un'Europa che continua a crescere senza tener conto della sua culla antica, il Mediterraneo. Non possiamo più accontentarci di un meridionalismo che si culli nella sua preziosa e autorevole storia. Abbiamo bisogno di scrivere pagine che tengano conto del passato ma anche capaci di proiettarsi verso il futuro.

È questo, a suo avviso, il limite del cosiddetto meridionalismo classico?

Vedo i pericoli di un atteggiamento troppo rivolto al passato. La lettura socio-economica cui è legato Galasso cerca di agganciare il Sud allo sviluppo del Nord. Ma il Sud ha vissuto la modernità

con forte ritardo e ha perso la sua centralità. Ora deve iniziare a difendersi con le sue forze. La prospettiva deve avere la meglio sulla retrospettiva.

È corretto parlare, riferendosi al pensiero meridiano, di un meridionalismo rinverdito da una visione mediterranea?

Sì. Parimenti al Mediterraneo, il Mezzogiorno si presenta come uno stato frammentario di cose positive che non riesce a diventare progetto. Ma è una dimensione attuale.

Perché nel Mediterraneo prevale la divisione sul progetto coerente di crescita comune?

La costa Sud mantiene riserve verso le politiche euro-mediterranee dopo l'esperienza fatta del colonialismo. Basti pensare ai fallimenti in cui si sono risolte tante imprese: dalle Carte di Atene e di Marsiglia, alle Convenzioni di Barcellona e di Genova, al Piano d'Azione per il Mediterraneo. Tutti sforzi lodevoli e generosi nelle intenzioni, ma che hanno conseguito risultati molto limitati.

C'è un autore francese che si richiama al Sud del mondo come a una fonte di civiltà.

È Serge Latouche, secondo il quale la rivoluzione del Sud non può che venire dall'Africa. Che cosa ne pensa?

È accattivante l'idea che l'Africa possa integrarsi in un'impero mediterranea. Perché ciò avviene, bisogna però risolvere una

fondamentale alternativa che ha segnalato un dissidente musulmano, che oggi vive in Olanda per motivi di sicurezza: modernizzare l'Islam o islamizzare la modernità? Le prospettive non possono convivere.

Qual è la via d'uscita? A lungo la civiltà cristiana ha preteso di cristianizzare la modernità. Poi l'Illuminismo si è opposto al sogno del papato, ai roghi e all'Inquisizione. Oggi si tratta di battersi per la modernizzazione dell'Islam, non c'è altra soluzione.

Come si favorisce questo processo di modernizzazione?

Alimentando il confronto, trasmettendo le nostre esperienze per costruire una solida laicità. Occorre però liberarsi da qualsiasi voglia ideologica concepita come religione, cioè da ogni forma di fundamentalismo.

Come si inquadra lo sviluppo del Sud nel processo di globalizzazione?

Deve essere ben chiaro che non tutte le parti del mondo sono globalizzabili secondo gli stessi criteri. Il Mediterraneo non si lascia globalizzare come la California, gli Stati Uniti o l'Unione europea.

Occorre creare paradigmi adatti alle identità, che consentano varie regioni d'Europa e del Mediterraneo di conservare le proprie specificità nei confronti dei processi che sembrano schiaccianti.

"Ahebhuk" 26 maggio 2001

Балканските академии повикуваат на културно воздигнување

Mеѓународната конференција „Балканот во новиот милениум“, која ја организираат Македонската академија на науките и уметностите, Медитеранската академија, Фондација медитеранска лабораторија и Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија, денеска ќе донесе Декларација со која повикува на „културно издигнување и интегрирање на Балканот во Европа“, која ќе биде испратена до владите на земите во светот.

На конференцијата што почна вчера учествуваат претставници од академии од 15 земји. Конференцијата, на која присуствуваат претседателот на државата Борис Трајковски и премиерот, Љубчо Георгиевски, ја отвори претседателот на МАНУ, Ѓорѓи Ефремов. „Балканот најпрвин го живее трагичниот период од своја историја“, рече академикот Ефремов во своето обраќање.

Ефремов истакна дека Балканот влезе во 20 век на ист начин како што и излезе од него - со војни, разурнувања, крвопролевања, со трагични делби на народите и на

Во новиот милениум војни, крвопролевања и страдања на Балканот: Ѓорѓи Ефремов

териториите, како и со постоејано прекојување и исцртување на нови граници.

На Конференцијата се обрати и претседателот на државата, Борис Трајковски, кој рече дека „сегашните спуштања во Република Македонија укажуваат дека сè уште сме далеку од конечното затворање на определени спорови и конфликти во регионот и оти тие приставуваат закана и врз светскиот мир, зошто историските ривалства го

претворија Балканот во најголемо складиште на оружје во светот“, рече претседателот Трајковски.

Генералниот секретар на Меѓународната организација за франкофонија, Бутрос Гали, изрази целосна поддршка на македонската влада во борбата со тероризмот. На конференцијата присуствува и претседателот на Асоцијацијата на европските академии, Питер Дрент.

(А.В.) ■

Збогум на балканализацијата

Балканските народи се повредени од „балканализацијата“ која не се лекува, туку намерно се чува од страна на „големите исцелувачи“. За да се зацелат старите и новите рани, треба да се избере токму она што е забрането во медицината - самоисцелувањето

ГЕОРГИ МАРКОВ

Во германските мани од 19 век балканските земји се одвоени од „вистинска“ Европа можеби поради бавното повлекување на Отоманска Империја кон Азия. Во централна Европа направена е јасна разлика меѓу „Истокот“ и „Ориентот“ која е јасно персонифицирана во познатиот „Ориент Експрес“. На Балканот се гледа како на мост меѓу Европа и Азия, крстосница на култури, цивилизации и религии, место каде народите создаваат премногу историја која може да ги „загуши“.

Познатата строба „Балкански - Балкански“ е многу популарна нека во светот има многу други симетрични подрачја. Саркастичната дефиниција „Ориентали“ е длабоко вградена во научната литература и физија и како да не постоеа можност за ослободување од неа. Изгледа дека Европејците не се поделени само според националност, туку и според видот на самоволните регионални менталитети.

Ако еден вреден читател отвори некоја од топлемите енциклопедии како „Ларус“, тој ќе забележи дека веднаш под терминот „Балкан“ следува објаснување за „Балканализација“. „Прочес на поделба во малки државчики на она што било еден политички и територијален ентитет“. Во еден збор се содржи целото зло - распаѓање, непријателство, конфронтација, постојани конфликти, кратко - опасност за мирот. Истовремено се напоменува дека овој цврсто одреден термин во светскиот политички речник не се однесува само на балканските земји, иако таму е создаден.

Иако не може да се избрише терминот „Балканализација“ од светските енциклопедии, целта на историчарите е да го побијат објаснувајќи како и зошто се создадени „негативните претстави“ за балкански народи. Жалата регулатија на балканските земји како „буре барут“ доведе до тоа брзо „европеизираниите“ срамежливо да го заменат со „Луѓоистичка Европа“ ка-

ко да сакаат на тој начин да докажат дека тие се дел од Европа и дека конечно му рекле збогум на темпото минато. Таков пристап е исто таку погрешен како кога некој обвинет се ослободува од обвинение клеветејќи го другиот, што е вообщично појава во балканската историографија. Тердењето дека на Балканот некој се „лоши“, а некој непоправливо „поши“, така што им е потребен селективен третман, е злобно. Самот чин на самооправдување и дискредитирање изгледа сомнителен за претставниците на „цивилизираните“ земји што секогаш кога има прилика да се потсетат на старите вековни нерасчистени сметки од предходните генерации. Се уште постои некој „кој може да се одмазди“. Многу е тешко за историчарите и за политичарите да ги израмнат нерасчистените сметки на долготрајните непријателства за да бидат признаани од големите сили кои не се заинтересираат да ги расчистат тие сметки.

Балканските народи не се смириени со самиот себе, а камоли еден со друг. Англија и Франција ја водеа Стогодишната војна, но еден тунел ги позрза под Каналот-Франција и Германија го чуваат споменот на три супротни војни од коишто две беа и светски, но иаквите водачи си подадоа рак во Вердун. Тога помирување е државна политика. Историјата е „разоружена“ на некој начин во учебниците. Историчарите се обидуваат да напишат „заеднички“ учебници без да ги кинат тешките страници. Како и да е, помирувањето меѓу народите чијшто длабоко врежан спомен е полни со легенди пренасуваани од генеријација на генеријација, е сè уште проблематично.

Балканските народи не се повеќе оптоварени со минатото од европските народи, но живеат во повеќе мали држави сместени на Балканскиот Полуостров, на не многу голема територија. Таму се „направени“ и напишани многу истории во кои преовладуваат воените конфликти и исклучувањата како да се најдлабоко врежани во поминъцето на народот. Не постои семејство кое не патело од „поши“ соседи.

Денешната глобализација во економијата не значи дека европските народи ќе бидат изединени до тоа мера за да заборават што се всушност навистина. Разликите и различностите водат кон „унија на разновидност“ и не се пречка за да се прифатат придобивките на другите. Историјата предупредува дека „Обединетите држави на Европа“ приставуваат утопија за изминатите сто години, бидејќи во Европа живеат народи со долговековна историја и култура. „Европа на грѓаните“ не може да ја замени „Европа на нациите“ или „Европа на татковините“. Пред се, никој не е спрочен да биде она што е, т.е. неговата сопствена националност, а потоа спрочен како Европеец.

Балканските народи не се Европејци од поизок ред. Демократијата се знача овде пред 25 века кога надворешните делови на Европа веа во фаза на племенски сојуз. Балканските земји макот да бидат не само надворешни делови туку и почеток на Европа, зависно од гледната точка. Всушност, денес балканските народи не се враќаат повторно во Европа во која биле со векови, туку како заборавените економски и политички вредности. Наследените судири може да се надминат, но не и да се заборават како „препреки“. Историјата треба да се чита и да се запомни за да не се доживее повторно.

Колку повеќе поуки ќе се извлечат од страдањето, толку во поголема нивната вредност за илјадите генерации. Балканските народи се повредени од „Балканализацијата“ која не се лекува, туку намерно се чува од страна на „големите исцелувачи“. За да се зацелат старите и новите рани треба да се избере токму она што е забрането во медицината - самоисцелувањето. Секој некој ги извлече од минатото поучните лекции, наместо насобрата меѓусебна омраза, и нека ги понесе со себе во новото век. Да ја кажеме „збогум“ на „Балканализацијата“ и да докажеме дека балканските народи се неразделни деј од Европа.

(АВТОР ОД ДИРЕКТОР НА ИНСТИТУТОТ ЗА ИСТОРИЈА НА БУГАРСКАТА АCADEМИЈА НА НАУКИТЕ)

"Ahebhuk" 26 maggio 2001

Балканските земји во новиот милениум: кон иднината или кон минатото?

Ако балканските земји го направат изборот на иднината, ќе можат да влезат во Европа не како оние што врз политички план само примаат, туку како оние што носат драгоцен придонес

НУЛО МИНИСИ

Балканските земји во новиот милениум не треба да се подразбераат како тема за хипотетички шпекулации на иднината, со оглед на тоа што таквият вид перспективи се повеќе од типот на обложувања или претсакувања, и според тоа не се од интерес за нашата дискусија.

За нас изразот може да значи само дефиниција на една политичка линија и предлог за програмски обврски способни да одговорат на историскот предизвик што претставува овој пресврт на милениумот за светската политика воопшто, а особено за онаа на Југисточна Европа.

На политички план Западна Европа и балканските земји во 20 век следеле различни патишта за сега да стигнат до една радикална спротивставеност. Причина за тој бил национализмот.

Национализмот се појавил на Запад, каде што добил две различни форми - во Франција се олицетворил со Државата и го достигнал својот највисок стадиум во времето на Виши, додека во Германија и Австроја од либералната буржоазија поминал во десничарските партии, добирајќи одлучувачка расистичка конотација, наклонета не само кон етничко пречистување, туку и кон обединувањето на сиот германски народ во една национална држава.

Во почетокот на 20 век овој вид национализам се пренел од Австроја во балканските земји, вмешани во иредентистички војни со кои социолингвистичките единки настојуваат да се оформат во национални независни држави преку кои би излегле од наследниот економски систем и би се здобиле со правно-социјална структура, подходсена и поправедана.

Постојаната интервенција и силното влијание на европските сили заедно и под водството на политичките елити произлезени од привилегирани слојеви од минатото создаде ситуација на

речиси перманентна политичка криза и плодна почва за процширување на национализмот. Во текот на целиот 20 век балканските земји, независно од здобивниот поредок како одраз на меѓународната политика на Првата и по Втората светска војна, ќе осцилираат помеѓу два пола: оној на националната свест на литературната традиција, инспирирана од универзалното чувство за слобода и од човечките вредности, и оној на етнократската идеологија, во основа расистичка, нетolerантна и идеологија на нетреливост.

Комунистичката држава увезена од Светскиот Сојуз, која во 1925 година го привилегираше национализмот наспроти интернационализмот не го искорени национализмот, туку индиректно го потхрануваше. Поради тоа во распаѓањето на тој политички систем тој се преродил во најзастапатиот дел на популацијата и создал нова ситуация на нестабилност што може многу тешко да ја компромитира иднината на балканските земји.

Пред се поради тоа што Западна Европа, во периодот кога едноја експлодирал балканскиот национализам, го завршила својот пат во спротивна насока. Всушност европскиот Запад во 1948 година го привршила периодот на Сателзитет, то ест на епохата на повторното концепцијско и политичко средување почнато со Француската револуција со една нова радикална промена на основните принципи на здружението живот што се состоеше во прифаќањето на Универзалната Декларација за правата на човекот како основа на внатрешните и надворешните односи.

Произлезена од "природните" права на француската декларација од 1789 и 1793 година, универзалноста што ја прогласи Декларацијата, претставува правен принцип и програма на светската политика, резултат на срекавањето на религиозното, моралното и филозофското искуство на медитеранската култура. Создадени

политички вредности во лаицизираниот Запад. Значи тоа претставува програма од западно потекло, но не европцентрично и претставува динамички процес што има за цел да ги прими во овој нов политички и правен систем државите на географска Европа останати надвор при создавањето на Западот. Под услов, природно, овие држави да ги прифатат истите концепции.

Балканските народи поради тоа се испречени пред еден избор, кој можеме да го дефинираме како предизвик на новиот милениум: а) да се продолжат нивните политички перспективи во етнократски термини и да се продолжи со настојувањето преку воените средства и тероризам да создадат држави социолингвистички чисти, според менталитетот што во текот на 20 век создал потреси и масакри, или б) да се прифати новиот политички, универзалистички и пасифистички хуманизам, кој ги регулира проблемите што се поставуваат помеѓу разни заедници што се дефинираат во текот на историјата врз основа на новата политичко-правна визија, преку постигнато разбирање, цивилизирано сочувување и дијалог.

Тие треба да одлучат дали ќе го привилегираат античкиот мит на Државата како единствена и апсолутна форма на суверенитетот или да пристапат кон новата концепција врз основа на која Западна Европа се откажала од основните државни прерогативи - правна автономија, автономија за поедините одлучувања, монетарната автономија - и да се продолжи кон ограничувањето на другите автономии како овие на финансиското законодавство, на економските ориентации во главните сектори на производството и на надворешната политика.

Станува збор за тоа дали да се направи конзервативен или модерен избор. Модерниот избор не поставува веќе директен однос помеѓу социолингвистичките звездници и државните единки, не бара да се воспостават нови граници, туку до максимум да се отворат постојните,

ниту да се појде кон изолација, туку да се појде кон истиот модел на Западот - кон соработка и интеграција на нови форми на националното и меѓународното право, сè уште недефинирани и што се создаваат од ден на ден, на емпириски начин, со смели напредувања и ненадејни враќања назад; правила што приготвуваат закони, исклучувајќи што се обопштуваат и стануваат правила во еден конфузен залет, несигурен, но што има прецизна и сигурна цел: согласност на сите и за сите, почувствување на ского поединечно и економско и културно з bogатuvanje. Древните идеали на утопистичките соници на хуманитарниот либерализам или на социјализмот претставуваат далекача цел кон која се уплатува новата европска политика заснована врз правата на човекот.

Станува збор за политика, то ест за една цел за која западните држави соработуваат, а не за една полна и комплетна реалност на европското општество. И во Западна Европа постојат врзници, повремени враќања, терористичките фракции сосема надвор од времето и незначителни движења што создаваат привидија од минатото. Тие често се појавуваат на светлините во моменти на ефемерни успехи, како во Италија или Франција, или со акции на крвопролевање најапсурдни и секогаш најнепотребни, како во Шпанија.

Ако балканските земји го направат изборот на иднината ќе можат да влезат во Европа не како оние што врз политички план само примаат, туку како оние што носат драгоцен придонес. Зашто, со својот пример ќе придонесат да бидат отфрлени фракциите и со тоа да ги отстраниат ризиците, секогаш присутни во човечката историја, од најракања кон идеи и форми на живеење целосно надживеани од модерната сојдествие.

(АВТОРОТ Е ДИРЕКТОР НА МЕДИТЕРАНСКАТА АКАДЕМИЈА ВО НЕАПОЛ)

"Bechuk" 26 maggio 2001

Киро Глигоров за последната епизода на „Призенската лига“

Декларацијата од Призрен не ме изненади

ДИМИТАР ЧУЛЕВ

**Господине Глигоров, како го коментирате последното про-
должение од таканаречената „Призенска лига“, овој пат во архијама на лидерите на ПДП и ПДПА-НДП и врвот на терорис-
тичката ОНА од пред два дена?**

- Тоа е еден несреќен случај.
Пред тоа слушувам дека тие не-

Киро Глигоров

пис на овие двајца албански лидери, кои се легални претставници на македонските Албани, мис-
лам дека тоа е многу тешко.

**Дали мислите дека Призрен е
случујан избран?**

- Гледајте, тоа е место каде што историски се родила Призенската лига и сè што следувало
по тоа, така што тоа многу и не ме чуди како што не би ме
чудело тоа да е во Дебар.

**Вие сте рес-
пектиран др-
жавник и соп-
работник во за-
падниот свет
каде што та-
машните дип-
ломати ве тре-
тираат за умерен
соговорник.
Но, во извесни
албански круг-
ови сè уште вож-
ите за тврд во
стаповите.**

**Да се продолжи
дијалогот е нормално,
но дури стои потписот
на двајцата албански
лиди мислам дека
тоа е многу тешко**

и го изразувам мислењето дека сум загрижен за она што ни се случува овде.

**Господин Глигоров, дали се
чувствувате како македонски на-
ционалист?**

- Јас сум Македонец отсеко-
шт.

**Дали мислите дека по ова
што се случи и по пагањето на
маските, дија-
логот сè уште има шанса?**

- За сите проблеми може и мора да се разговара и тоа е константен став на оваа земја. Ако сме демократи, треба сите граѓани да си го кажат своето мислење. Дали ни е пријатно или не, тоа е друго працање. Сметам дека е нормално да се продолжи дијалогот, но дури стои тој пот-

иото изразувам мислењето дека сум загрижен за она што ни се случува овде.

**Господин Глигоров, дали се
чувствувате како македонски на-
ционалист?**

- Јас сум Македонец отсеко-
шт.

**Лидерот на ПДПА-НДП, Ар-
бен Цафери, по средбата со Кос-
тов на прашањето дали има кри-
за во македонската Влада одго-
вори дека „има склад криза во
наништите глави“. Тој потврди дека
мотивот на Костов бил да не се
уриваат сите мостови со дијалогот,
да се поддржи европскиот курс и
мирот, а тоа рече Цафери, и на-
ша задолжба. Околу платформата
што ја потпиша во Призрен, Цафери рече дека за „декларација
за мир, а не за војна, но дека тука
постојат тенденции да се преиначи
нејзината порака“. На забелеш-
ката дека меѓународната засдин-
ца не го прифаќа ова објаснува-**

Бугарскиот премиер во ненадејна ургенчна мисија во Македонија

Костов верува дека мостовите не се урнати

СЛОБОДАНКА ЈОВАНОВСКА

Бугарскиот премиер Иван Костов допатува вчера во ненадајана и кратка посета на Македонија поради „загриженоста околу сериозноста на ситуацијата во земјата, а не за да содржи посни, како што рече, во предизборната кампања“. „Сакам да ве уверам, рече Костов, дека наспроти мисијата во македонските медиуми темата за Македонија воопшти не е актуелна во бугарската кампања и со неа не можат ни да се заробатат ни да се изнубат гласови на изборите.“ Тука сум само да ја изразам доследноста бугарска позиција за носене на одговорноста, пред се, пред бугарското општество, а потоа и пред меѓународната заедница и да одправиме улога на конструктивен фактор во регионот“.

Морате да признаете дека ситуацијата во Македонија е и р и ч и о критична, изјави тој, но по средбите со македонските функционери и со лидерите на ПДП и ПДПА-НДП илјегот уврзувач дека се уште вожите за тврд во стаповите.

- На нив не може да им се бендиси ништо што не е идентично со нивните гледања. Јас зборувам како поединец, во сопствено име. Никого не обврзувам со тоа

Бугарскиот премиер Иван Костов со Борис Трајковски (горе) и Јулијо Георгиевски (лево)

Цафери: Нема криза
во Владата, туку секаде
во нашите глави

Имери: Платформата е предлог за кој ќе се бара компромис

Владата и сите останавме како риби на суво“.

Лидерот на ПДП, Имер Имери, излезе со истата теза по разговорите со Костов дека Ахмети

и ОНА сакаат да се демобилизираат и дека на некој начин ги овластиле нив, албанските политички партии, да зборуваат со институциите и партните од македонскиот блок за агенцата што е кај претседателот Трајковски. Тој тврди дека меѓународната заедница знаела нивната средба во Призрен и дека во ПДП мислеле дека тоа е добар чекор, бидејќи ја одвратиле ОНА од воените дејствија.

На македонската јавност треба да и биде јасно, оцени Имери, дека ПДП и ПДПА-НДП не се ставиле во функција на партнери на ОНА, туку дека се однесуваат како автохтони политички субјекти кои сакаат да дејствуваат јака отстранувања на висните дејствија. На прашањето - зошто тогаш меѓународната заедница реагираше гневно на документот од Призрен, Имери за одговор упати на адреса на меѓународната заедница, додавајќи дека албанските партии ги сносат последиците, а страните се гости кои доаѓаат и си одат. Тој што е содржано во платформата тој ја нарече само една агенција околу која ќе се зборува, односно предлог за кој ќе се разговара во институциите и ќе се бара компромис.

Бугарскиот премиер вчера се сретна со претседателот Борис Трајковски и со премиерот Јулијо Георгиевски. Во соопштението од кабинетот на претседателот се вели дека „Трајковски се заблагодарил на принципиелната позиција на Бугарија во однос на кризата предизвикана од нападите албанските терористички групи“.

"Makeaohnja" 26 maggio 2001

Претседателот незадоволен од договорот со терористите

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ на Република Македонија Борис Трајковски вчера го прими Арбен Цафери, лидер на Демократската партија на Албанците.

На средбата претседателот Трајковски ги повтори својата загриженост и незадоволство од актот на потпишување договор со Али Ахмети, самопрогласениот политички претставник на таканаречената ОНА, терористичка групација која претставува закана за нашата држава. Притоа, претседателот потсети на контрадикторноста на тој чин содекларативните залагња на лидерите на ДПА и на ПДДП за интензивиран политички дијалог и за нивната

поддршка на широката владина коалиција, како еден од најсоодветните патишта да се дојде до унапредување на демократските процеси во Република Македонија.

Претседателот повторно ја потенцираше нелогичноста на потпишувањето документ со претставник на терористичка формација од страна на лидерите на две партии кои се застапени во Владата, прифаќајќи ја нејзината определба за енергична пресметка со сите оние што атакуваат врз територијалниот интегритет и суверенитет на државата и врз мирот и спокојството на сите нејзини граѓани. Во тој контекст, претседателот предупреди дека сето тоа го доведува во прашање нормалното одвивање на политичкиот процес во државата и уште еднаш апелираше на единствениот пат - враќање на политичкиот процес на колоскот трасиран од сите парламентарни политички партии.

Лидерот на ДПА нагласи дека неговата партија нема намера да излезе од владината коалиција, ниту да го бойкотира парламентот и дека ќе продолжи активно да партципира на средбите на политичките лидери под покровителство на претседателот на Република Македонија, соопшти Кабинетот на претседателот на Република Македонија.

Меѓународна конференција „Балканот во новиот милениум“

Да оставиме зад нас сè што нè разделува

ПОВИКУВАМ да го оставиме зад нас сè она што нè разделува и да го возобновиме сè она што нè поврзува во една нова, заедничка и само наша балканска иднина. Да ги сублимираме нашите историски области и да ги претвориме во нова интегративна енергија на патот до нашиот цивилизациски развој и просперитет. Верувам во огромната моќ на науката, која ја има способност да го обликува или трансформира светот, правејќи го совршено место или играчка во рацете на човекот. Верувам во научната и уметничката вредност која обележаа епохата зад нас, но и во националната и автентична култура која ја има посебноста, оригиналноста и како традиција и творештво во националниот и етнички дух, истакна претседателот на Република Македонија Борис Трајковски на вчерашното свечено отворање на меѓународната конференција "Балканот во новиот милениум" во МАНУ.

Своето обраќање имаше и генералниот секретар на Меѓународната организација за франкофонијата Бутрос Бутрос Гали, како и Питер Дрент, претседател на Асоцијацијата на европски академии; Микеле Капасо, директор на Медитеранската академија; Ив Клер, копретседавач на Меѓународниот панел за прашања од меѓународен интерес, и Владимир Цабирски, министер за животна средина и просторно планирање на Република Македонија. Во завршиот

Верувам во огромната моќ на науката, која ја има способност да го обликува или трансформира светот, правејќи го совршено место или играчка во рацете на човекот, истакна претседателот Борис Трајковски

дел од експозето, академик Георги Ефремов, претседател на МАНУ, предложи декларација за иднината на Балканот, документ кој треба да произлезе од оваа конференција, којшто ќе била испратена до сите влади на балканските народи, во која се декларира решеноста за вградување на науката и културата во големиот проект на оваа средба за еден поинаков Балкан, за Балканот во новиот милениум.

Конференцијата, на која учествуваат истакнати личности од научниот и културниот живот, како и претседатели на националните академии од Балканот и од Европа, продолжува и денес.

Н.И.

"Il Denaro" 26 maggio 2001

LABORATORIO MEDITERRANEO di MICHELE CAPASSO

Balcani politica e cultura per la pace

A Skopje i capi di Stato incontrano esponenti della cultura e della scienza

Skopje, 25 maggio 2001. Si inaugura la Conferenza Internazionale «Balcani un nuovo millennio», coordinata dalla Fondazione Laboratorio Mediterraneo, che presenta il documento introduttivo. Eccone i passi salienti.

La regione centrale dei Balcani non si incontrò con il Rinascimento, come invece accadde per il litorale sul quale dominò Venezia e fiorì la Repubblica di Ragusa esposta alle forti influenze della sponda occidentale dell'Adriatico. L'Illuminismo è arrivato in ritardo in tutta la penisola, differenziandosi da un territorio all'altro e restando quasi dappertutto privo di laicità. Le nazioni si sono formate con ritardo e subendo interruzioni, cercando di conquistare il maggiore spazio possibile per i propri Stati, trascurando gli interessi o i diritti dei vicini. I programmi nazionali, perfino quelli che erano essenziali e positivi entro le proprie cornici, sono stati accolti dai vicini più prossimi come minacce o congiure. I tentativi delle potenze straniere di sistemare la situazione, di stabilire le regole di comportamento e di disegnare i confini, operazioni compiute in nome dei propri interessi e obiettivi, hanno suscitato di volta in volta il malcontento di coloro i quali si sono sentiti lesi nei propri diritti o ignorati. La storia dei Balcani è stata «regolata» da accordi interna-

zionali, e ciascuno di essi si è lasciato dietro determinate questioni insolite, in grado di produrre nuovi eventi a loro volta incompiuti e controversi. Somigliavano a quel gioco nel quale la posta viene continuamente aumentata o diminuita, ritirata o trasferita da un giocatore all'altro.

***

La pace di Pressburg (l'odierna Bratislava) consegnò a Napoleone, insieme a Venezia, la costa orientale adriatica e le «Provincie Illiriche». Il congresso di Vienna, come è noto, permise all'Austria di occupare tutti i territori che erano stati dominio del fallito imperatore; al tempo stesso fu negato l'aiuto alla Serbia dove l'insurrezione fu soffocata nel sangue dalle scimitarre ottomane. Il Congresso di Berlino si dimostrò abbastanza benevolo verso il Principato di Serbia a danno della Bulgaria, rendendo al tempo stesso possibile alla Turchia di mantenere ancora per un certo periodo il proprio dominio sulla Bosnia. Le guerre balcaniche terminarono una dopo l'altra più con armisti che con vere paci. La pace di Versailles favorì la Serbia alleata dei francesi, confermando la nascita dello Stato dei Serbi, Croati e Sloveni (successivamente denominato Regno di Jugoslavia), senza tener conto delle altre comunità

nazionali presenti nella Slavia meridionale e trascurando soprattutto i piccoli popoli confinanti. La Conferenza tripartita di Yalta nella seconda guerra mondiale tentò di dividere i Balcani in due zone di interesse, inseguendo la simmetria là dove era impossibile che ci fosse. Nella serie rientrano pure gli Accordi di Dayton che se da un lato misero fine alla guerra in Bosnia e poi nel Kosovo, oggi non sono più produttivi e tanto meno sufficienti. In tali situazioni gli eventi restano incompiuti o subiscono interruzioni; creano un passato anch'esso incompiuto e parziale, privo di forme che si prestino ad essere determinate o raffrontate. Lo scorrere informe del tempo non può essere facilmente armonizzato con i criteri della storia. Nei febbrili tentativi di raggiungere comunque una qualche corrispondenza, vengono scritte storie parastoriche, fondate su fonti insicure e incontrollabili e su testi apocrifi. Una tale operazione viene poi giustificata col fatto che parti delle singole storie sono state indotte quasi sempre dalla storia altrui, da quella prodotta da altri, più forti e più influenti. I punti di vista sui Balcani sono condizionati, fra l'altro, dalle suddette involuzioni.

Nei paesi ai margini della Mitteleuropa si suole attribuire un carattere balcanico a quasi tutti i contrasse-

gni bizantini; si trascura la circostanza che quelle caratteristiche sono presenti, soprattutto nell'architettura e nelle arti figurative, anche in Istria (Basilica eufraziana di Parenzo) e sulla costa occidentale dell'Adriatico (Venezia, Ravenna, ecc.).

***

Nella stessa Grecia ci imbattiamo in particolari opinioni sul conto della penisola balcanica, considerata uno spazio originale, diverso dalle regioni contermini, che ad onta delle devastazioni portatevi da stranieri, ha conservato le sue forme antiche, alle quali l'ortodossia cristiana ha impresso la propria impronta. (Non è difficile notare, qui come altrove, una certa dose di partigianeria nazionalistica). In Bulgaria incontriamo una certa avversione ai Balcani ma a condizione che il concetto venga depurato dall'Islam e dalle tracce turche. La medesima cosa va detta per la Romania, dove parte degli intellettuali di orientamento romanzo si rassegna al concetto balcanico mettendoci una certa dose di ironia.

Nella parte occidentale della penisola balcanica si devono fare i contatti con i nazionalismi di tipo cattolico-clericale, che avversano contemporaneamente l'ortodossia cristiana e l'Islam, e manifestano l'inclinazione alla «fuga dai Balcani». Ciò non gli impedisce di vantare il

primato dei loro ducati, principati e regni, fondati guarda caso proprio dall'altra parte dei confini balcanici e parabalcanici. I nazionalisti di religione ortodossa - come del resto i cattolici - esaltano il ruolo da essi avuto in passato nella difesa dell'Europa contro il pericolo islamico, ruolo che gli è servito come pretesto; nella recente guerra, per un regolamento dei conti con il popolo slavo-musulmano di Bosnia, con il quale condividono le comuni radici. Questi malintesi presenti nella stessa area balcanica si trasferiscono e vengono gonfiati al di fuori dei suoi confini reali o inventati. Lo studioso ungherese István Bibó, scrivendo sul tema nella prima metà del Ventesimo secolo, ha offerto una descrizione impietosa del carattere predominante nell'area medio-europea, purtroppo imitato, nella loro vanagloria, da certi uomini politici e da intellettuali Slavi meridionali, e non soltanto da loro. Egli stigmatizzò «il carattere violento e grezzo del nazionalismo», «l'odio di una comunità verso l'altra», «gli isterismi che restringono gli orizzonti intellettuali», «la tendenza dell'irrealità», gli «insensati e inconcepibili litigi linguistici», le «scoperte arcaiche», la creazione di confuse teorie e filosofie «che avvelenano la vita della collettività», «la retorica e il pensiero caotici, fondati su erronee categorie», «l'irresponsabilità dimostrata nelle grandi questioni europee», «le simulazioni con particolari tendenze alla spettacolarità e alle parate», «l'ossessione della nazionalità che non contribuisce alla liberazione dell'individuo».

Il futuro dell'Europa e del Mediterraneo dipende dai Balcani. •

"Il Mattino" 26 maggio 2001

■ FONDAZIONE LABORATORIO MEDITERRANEO

Balcani, un progetto per difenderne l'identità culturale

Si è conclusa nei giorni scorsi a Skopje e a Sarajevo una serie di incontri promossi dalla Fondazione Laboratorio Mediterraneo. Tra gli obiettivi degli eventi, la ricostruzione della Biblioteca di Sarajevo. Pubblichiamo l'intervento di uno dei protagonisti.

PREDRAG MATVEJEVIC*

Dopo sette anni di impegno a favore delle popolazioni della ex Jugoslavia, ci ritroviamo con la Fondazione Laboratorio Mediterraneo ancora una volta qui, a Sarajevo e a Skopje, luoghi fragili di una fragile Europa. Dopo ogni spartizione è rimasto qui qualcosa di insoluto e di incompiuto. Dall'incompiutezza e dalle questioni in sospeso spesso è scaturito qualcosa di storto o di sbagliato. La «verità» serba, bulgara, anche greca, croata, albanese, musulmana, cattolica, ortodossa e le altre svariate «verità» particolari sono state considerate le uniche e giuste ciascuna per sé. In tal modo la Verità sui Balcani è stata relativizzata negli stessi Balcani e fuori di essi.

Parte del lavoro, talvolta la più importante, è rimasta sempre incompiuta. Rinviata ad altri, «più favorevoli» tempi. Tempi che arrivano troppo tardi o non arrivano mai. Gli eventi non riuscivano così ad esser portati a compimento, realizzati fino in fondo: venivano perciò a crearsi periodo incompiuti e un passato incompleto. Una storia monca, dovunque. Negli spazi balcanici non sempre allo scorrevole del passato è stato concesso di diventare storia. Ciononostante il passato è stato proclamato storia. La difettosa coscienza della storia ha prodotto e stimolato svariate interpretazioni del passato. La storia nazionale sceglie le interpretazioni apparentemente più favorevoli, evitando, nel farlo, l'obiettività o trascurando i valori. Nel territorio in cui il passato sommerge la storia, gli eventi si perdono da soli, oppure si perde il controllo su di essi. La coscienza ideologizzata crea i propri scenari del passato, inducendo gli adepti o sudditi ad accettarli ed a credere in essi. Si appoggia più alla mitologia che alla realtà, identifica il mito con la vittoria sul mito. Perfino gli «eventi fondati» diventano preda di una determinata narrazione o finzione. I popoli che più tardi degli altri sono diventati nazioni, soprattutto Stati nazionali, vivono a lungo in sé stessi una specie di dualismo o dualità: si comportano al tempo stesso come popolo e come nazione. È difficile stabilire un criterio sicuro di identificazione in questo caso. Le terminologie usate nei diversi periodi (tribù, comunità, etnia, popolo, nazionalità, nazione, gruppo nazionale ecc.) portavano esse stesse in sé degli elementi da qui scaturivano equivoci e malintesi.

Gli ibridi del passato e della storia crescono spesso insieme o si congiungono artificialmente, creando ostacoli ai nuovi processi o ai successivi procedimenti. La memoria che le varie generazioni cercano di conservare viene a raffrontarsi con la memoria dalle cui conseguenze bisogna guardarsi. Il patrimonio che abbiamo cercato di salvare porta in sé anche parti del patrimonio dal quale bisogna essere salvati/salvaguardati.

Sopra, un'immagine di Sarajevo

"Il Denaro" 2 giugno 2001

CONFERENZA SUI BALCANI. 1 / L'INTERVENTO di MICHELE CAPASSO*

Skopje, un impegno per la pace e lo sviluppo

In Macedonia le forze della scienza e della cultura scendono in campo contro la guerra
Siglato un accordo tra le massime istituzioni accademiche per porre fine ai conflitti

La Conferenza internazionale intitolata «I Balcani nel nuovo millennio, cultura e scienza insieme per la pace e lo sviluppo» si è svolta a Skopje il 25 e 26 maggio, assumendo un significato culturale e politico fondamentale perché svolta in concomitanza con l'acuirsi del conflitto tra la Repubblica di Macedonia e gli albanesi dell'Uck del Kosovo che, proprio nei giorni della Conferenza, ha toccato il massimo acume con vere e proprie azioni di guerra, con le scene strazianti dei morti, dei deportati e degli sfollati.

La Conferenza è stata organizzata dalla Fondazione Laboratorio Mediterraneo in collaborazione con l'Accademia del Mediterraneo, dall'Accademia Makedone di Scienze ed Arti

e dal Governo della Repubblica di Macedonia (ministero dell'Ambiente e dell'Urbanistica) e costituisce l'ultima tappa di eventi significativi organizzati dalla stessa Fondazione nell'ultimo anno in punti strategici dell'area euromediterranea: la Conferenza sul dialogo e sviluppo di Marrakech del 17 giugno 2000, les Assises de la Méditerranée di Marsiglia il 5 e 6 luglio 2000, la Conferenza euromediterranea sul dialogo interculturale di Amman del 10 e 11 ottobre 2000, l'incontro tra esperti di varie culture e fedi ad Amman il 16 aprile 2001.

All'incontro di Skopje hanno partecipato i rappresentanti ufficiali delle principali Accademie dei Balcani, gli esperti

dei Governi dei Paesi Balcanici, i rappresentanti dell'Onu, della Nato, dell'Unesco e di altri organismi internazionali. Tre le sessioni principali di lavoro: «La scienza e la globalizzazione», «Cultura e nuove tecnologie per la valorizzazione dei Balcani», «Scienza, cultura e ricerca per la pace nei Balcani».

Molti i partecipanti provenienti da diciannove Paesi. Tra essi significativa è stata la partecipazione del Presidente della Repubblica di Macedonia Boris Trajkovski, del primo ministro Ljubco Georgievski e di Boutros Boutros-Ghali, già Segretario generale dell'Onu ed oggi Segretario generale dell'Organizzazione internazionale di francofonia.

Skopje, 24 maggio 2001. Uno strano destino fa coincidere alcuni importanti eventi organizzati dalla nostra Fondazione con l'acuirsi dei conflitti nell'area. È stato così in Palestina ad ottobre 2000, è così oggi a Skopje.

Ore 16. La strada che da Skopje conduce al villaggio di Vaksince è agevole: autostrada fino a Kumanovo e poi una stretta strada fino a questo villaggio di confine. Prima di arrivare si vedono volare gli elicotteri che l'Ucraina ha fornito alla Macedonia a supporto della sua esigua «flotta» aerea: sono questi gli strumenti usati per controbatt-

tere il massacro dei ribelli albanesi del Kosovo effettuato in un villaggio di confine.

Prima di giungere nel Paese veniamo fermati dai poliziotti macedoni che ci invitano a tornare indietro: una lunga colonna di sfollati, più di un migliaio, ha abbandonato le proprie case e si dirige verso sud, in luoghi più sicuri. È lo stesso, triste spettacolo già visto: facce sofferenti, gente inerme e povera. Qui tutto sembra in stato di abbandono e l'opulenza dell'occidente è un vago miraggio: anche il tempo fa dimenticare che siamo in avanzata primavera e una pioggia sferzante

sotto un cielo cupo aggrava l'esodo.

Tuoni e lampi accompagnano il voleggiare degli elicotteri. Siamo di fronte ad una grande tragedia civile: a migliaia lasciano la Macedonia del Nord. Lo Stato multietnico e multiculturale costituito da Kiro Gligorov e che fino ad oggi ha evitato guerre e massacri sembra essere in una crisi profonda. Una giovane donna albanese tra le lacrime ci dice: «Vogliamo la pace, dateci un'educazione bilingue, promuovete il dialogo...». Moustafa, vecchio albanese, non nasconde la sua rabbia e urla: «I Serbi ci fanno questo perché vogliono richiamare l'attenzione sui loro problemi, sui loro guai: qui ognuno ha i propri e sommarli produce solo catastrofi inutili».

Il ritorno a Skopje è meno agevole perché l'accesso all'autostrada di Kumanovo è impedito. Una strada spesso polverosa ci conduce in vari villaggi: Lopate, Ljubodrag, Umir Dol, Nikustak Aracinovo. Dovunque la lotta tra le etnie si traduce in esasperazioni religiose: fino alle

porte di Skopje si alternano villaggi macedoni e villaggi albanesi; quasi sempre, vicino ad una preesistente moschea albanese è in costruzione una nuova chiesa ortodossa e, viceversa, vicino a preesistenti chiese ortodosse è in costruzione una nuova moschea. Le voci musulmane si mischiano

Da sinistra: Boris Trajkovski, presidente della Repubblica di Macedonia, Georgi Efremov, presidente dell'Accademia di Macedonia e Michele Capasso

Partito macedone di maggioranza. Il 13 maggio 2001 è stato formato un governo di unità nazionale al quale partecipano anche i due partiti albanesi macedoni. Parliamo a lungo della gravità della situazione. Alla fine, per esorcizzare la tensione, un suo collaboratore mi dice: «La situazione qui oggi è buona, con qualche notizia brutta». Mentre ci salutiamo, riflette e rettifica: «Diciamo, più esattamente, che la situazione è brutta, con qualche notizia buona».

Skopje, 25 maggio. Ore 9. Con cronometria precisione, erede di una consuetudine comunista che qui ha lasciato evidenti tracce, Boris Trajkovski, presidente della Repubblica di Macedonia e successore di Kiro Gligorov arriva nella sede dell'Accademia Makedone di Scienze ed Arti. Evidenzia il momento tragico che il suo Paese sta vivendo e ringrazia la Fondazione per aver fortemente voluto, proprio in questo momento, questa Conferenza internazionale. Il presidente sottolinea che la sua terra esce dal secolo passato con uno stato di guerra ed entra nel nuovo con le stesse condizioni: «Occorre - afferma - una nuova qualità nell'organizzazione della vita sociale, occorrono nuove idee e nuove modalità di interlocuzione» e conclude evidenziando l'importanza della cultura per affiancare la politica in un difficile lavoro di pace che passa, inevitabilmente, attraverso il dialogo attivo.

Georgi Efremov, presidente dell'Accademia macedone, porge il saluto ai partecipanti e sottolinea l'importanza della cultura e della scienza per apportare nuove ed innovative idee che conducano, in tempi brevi, alla pace nei Balcani ampliando questa azione anche a più ampi orizzonti ed accelerando

il processo di integrazione dei Popoli balcanici in Europa.

Boutros Ghali ringrazia la Fondazione Laboratorio Mediterraneo per la lungimiranza della sua azione e sottolinea il valore politico e diplomatico di questa conferenza proprio nel momento culmine delle tensioni nella regione (pagina 10).

Chi scrive ricorda la storia della Repubblica di Macedonia, l'assenza fino ad oggi di scontri etnici e la coesistenza pacifica tra i macedoni e la comunità albanese che qui è di fatto oltre il 30 per cento ed esprime propri parlamentari. Queste comunità vivono da sempre negli stessi confini ma se provate a chiedere ad un macedone se è a conoscenza di matrimoni misti, difficilmente vi indicherà più di uno o due casi, quasi sempre gli stessi. Mentre parlo ho davanti agli occhi le foto raccapriccianti delle ultime vittime di questa specie di guerra: crani sventrati, mutilazioni, ferocietà. In dodici villaggi a nord di Skopje è successo di tutto e la popolazione civile fa fatica ad andarsene: secondo gli albanesi di Macedonia solidarizzano con i ribelli; secondo i macedoni sono loro ostaggi.

Continuo nella mia esposizione con uno spirito di rabbia e di speranza. La Fondazione è rappresentata alla Conferenza da Nullo Minissi e Caterina Arcidiacono. Predrag Matvejevic' è presente con un testo scritto perché impegnato con la Fondazione a Sarajevo in un altro incontro internazionale per promuovere la ricostruzione della Biblioteca.

Ed è proprio Minissi a sottolineare che le lingue e le letterature dei Balcani si stabilizzano nell'età romantica in uno slancio patriottico e nazionale uguale a quello del romanticismo europeo. Si tratta di

un nazionalismo di spirito universale animato da valori umani e senso di libertà. All'inizio del secolo XX - continua Minissi - arrivano nei Balcani dall'Austria il nazionalismo della Germania e della stessa Austria, fondato sullo spirito razzista ed esclusivista e che ha per scopo Stati etnicamente puri. È questo nazionalismo che si è risvegliato alla dissoluzione del sistema comunista in molte aerei dei Balcani ed è, oggi, la causa dell'attuale stato di guerra. Si tratta di un arcismo mentale che l'Europa ha ripudiato da sempre con la Dichiarazione universale dei diritti dell'uomo del 1948 posta a fondamento della politica interna ed estera. Non solo gli Stati nazionali sono con questa dichiarazione caduti, ma anche la concezione sovrana dello Stato ha ceduto ad un'altra concezione in cui lo Stato rinuncia all'autonomia legislativa e monetaria ed è in via di rinunciare all'autonomia finanziaria, produttiva e di politica estera attraverso forme giuridiche in via di costituzione che rappresentano una maniera nuova di organizzazione della vita sociale all'interno e all'esterno dei limiti dello Stato. I nazionalismi residuali che portano guerre e stragi sempre più assurde e sempre più inattuali - conclude Minissi - sono completamente fuori del nuovo corso della storia, tanto qui nei Balcani che in certe enclave della stessa Europa occidentale, come i Paesi Bassi.

Ed è proprio contro questa mentalità arcaica, improduttiva e causa di disastri inutili che è insorta la cultura europea, mediterranea e balcanica attraverso i rappresentanti delle più prestigiose Accademie europee, mediterranee e balcaniche i quali, qui a Skopje, hanno sottoscritto il documento a fianco riprodotto che mette i fondamenti culturali per la cooperazione eco-

nominica e politica balcanica e mediterranea e per l'integrazione dei Balcani nella Comunità europea.

Significativo a questo riguardo è stato soprattutto l'atto solenne della firma di un accordo tra l'Accademia albanese e l'Accademia macedone per la pace e la cooperazione tra i due Paesi e sottoscritto da membri eminenti delle due istituzioni. Le due Accademie, entrambe membri fondatori dell'Accademia del Mediterraneo, hanno così dato espressione e concretezza, in un momento difficile, dello spirito stesso dell'Accademia del Mediterraneo e del fine per cui essa è stata costituita dalla nostra Fondazione: promuovere la collaborazione degli uomini di cultura per la pace e l'armonia dei Popoli.

I partecipanti alla Conferenza sono giunti concordemente ad una ferma condanna della mentalità nazionalista e delle azioni di guerra da essa provocate ed hanno affermato la necessità che anche i Balcani accolgano la nuova coscienza di pace e dialogo tra i popoli sulla quale riposa l'ordinamento e la politica dell'Unione europea. I popoli balcanici in base a questa devono procedere ad un avvicinamento reciproco, all'istituzione di forme sempre più ampie di cooperazione economica, cultu-

rale e politica nel quadro regionale ed in quello mediterraneo per giungere all'integrazione con l'Unione europea.

La Conferenza ha espresso queste conclusioni in una dichiarazione formale inviata ai Governi interessati ed alle Accademie balcaniche (in basso una sintesi del documento).

Durante il periodo formativo dell'Unità Europea, che ha dominato gli ultimi decenni del XX secolo, alcuni Stati del Sud-Est europeo sono rimasti in un isolamento che ha loro impedito di prendere parte ai processi diretti dell'integrazione economica, scientifica, culturale e politica dell'Occidente Europeo. Ma è inevitabile che questi processi si diffondano anche in tutta l'area balcanica creandovi una nuova coscienza politica e nuove relazioni grazie alle quali attraverso la cooperazione regionale e mediterranea anche i Balcani potranno rinnovarsi ed integrarsi con l'Europa già unita.

La Conferenza di Skopje è stata la testimonianza della volontà di dialogo che percorre la Macedonia e i Balcani e di fatto ha avuto funzione di mediazione in uno dei momenti più critici della recente storia di questa repubblica.

* presidente Fondazione Laboratorio Mediterraneo

Il presidente della Fondazione Laboratorio Mediterraneo, Michele Capasso prende la parola alla Conferenza sui Balcani

A sinistra
il primo ministro
macedone
Georgievski.
Al suo fianco
Boutros Boutros-
Ghali

"Il Denaro" 2 giugno 2001

IL DOCUMENTO CONCLUSIVO

Le Accademie balcaniche intendono impegnare il loro grande potenziale culturale e scientifico per dare forma e sviluppo a questo movimento di unione specialmente mediante:

1. La Cooperazione generale in economia, scienza, tecnologia, sviluppo delle infrastrutture, delle arti, degli sport, della protezione della salute, del turismo al fine di creare uno spirito europeo dei Balcani.
2. L'integrazione scientifica e tecnica per tutto quanto riguarda l'ambiente, l'energia, i trasporti, la biotecnica e l'informazione tecnologica come condizione dello sviluppo della regione, basato sull'intensificazione delle ricerche in comune in modo da creare una rete di centri che si scambiano le informazioni scientifiche e tecniche

anche mediante periodi scientifici comuni.

3. Un supporto alla scienza, grazie ad un forte intervento finanziario dell'Occidente, che permetta di mettere insieme le risorse scientifiche della regione. I Governi dei Paesi balcanici devono impegnarsi a migliorare il loro sostegno allo sviluppo scientifico definendo le direttive fondamentali e le priorità economiche, sociali e culturali dei rispettivi Paesi e a procedere alle riforme necessarie per raggiungere le condizioni e lo standard necessari all'integrazione con l'Unione europea.
4. Una legislazione comune, per entrare nel nuovo Millennio con l'accettazione del principio che tutto va regolato attraverso forme legali, indipendentemente dal fatto che le costi-

tuzioni e le norme come realtà sociale e la maniera di applicarle divergono da Stato a Stato. Nella convinzione che solo con l'impero della legge si può risolvere l'opposizione d'interessi tra i popoli, i diversi gruppi sociali, le nazioni e gli Stati, crediamo che la condizione preliminare della pace e del progresso nei Balcani stia nel dominio della legge, punto di partenza per una cooperazione interbalcanica nel quadro dell'Unione europea ed oltre. In conformità con la legislazione europea si deve anche creare un diritto delle minoranze.

5. La promozione dell'integrazione culturale e l'instaurazione di un nuovo dialogo culturale abbandonando ogni forma di nazionalismo che ha avuto tanta parte nella divisione dei Balcani e nel loro degrado

spirituale. Si deve avere cara la tolleranza massima, la comprensione e il rispetto degli altri, prima di tutto dei vicini e poi dell'uomo in generale. Non si tratta solo di un obbligo morale, ma anche d'una condizione duratura per lo sviluppo d'una cooperazione culturale, scientifica e politica tra i popoli; cooperazione che è ora una necessità essenziale tra i popoli che sentono tuttora il peso insostenibile della diffidenza reciproca.

6. Uno dei fattori cruciali per la stabilizzazione dei Balcani è la necessità di creare un clima adatto alla collaborazione politica ed entrare nel XXI secolo superando per mezzo della ragione il peso del passato, grazie all'analisi critica della storia e il formarsi d'una responsabilità politica basata sui principi della democrazia

liberale, la libertà d'espressione politica, un sistema educativo multiculturale e al di sopra d'ogni imperativo ideologico. Si deve definitivamente dire addio all'attuale "balcanizzazione" e guardare ai popoli dei Balcani come ad una parte inseparabile dell'Europa.

I partecipanti alla Conferenza sono convinti che il futuro comune dell'Unione dei Balcani deve essere costruito sui principi della pace invece che su quelli della guerra, sulla tolleranza nella convivenza, sull'accettazione della poliformità della visione del mondo e della vita, sul riconoscimento degli altri, la presa in conto delle differenze di valori e di culture, il potere della ragione e la necessità della negoziazione e del dialogo.

"Il Denaro" 9 giugno 2001

LABORATORIO MEDITERRANEO di MICHELE CAPASSO

Il Medio Oriente si sporge sull'orlo dell'abisso

**La cooperazione per la sicurezza è la sola risposta valida all'aggressione dei kamikaze
Ormai la posizione di Yasser Arafat è un enigma ed anche l'Europa brilla per incertezza**

Gerusalemme, 29 settembre 2000. Shmuel Hadas e Shimon Peres avevano previsto l'escalation tragica delle nuove tensioni iniziate con la visita di Ariel Sharon sulla spianata delle Moschee: «Questa volta - affermò allora Peres - considerate anche le crisi politiche interne in Israele come in Palestina, sarà difficile attuare quella cooperazione di sicurezza che evitò tragedie nel passato recente». Mai come in questo caso ho vissuto in prima persona, da testimone sui luoghi, l'evolversi di questo ennesimo tragico conflitto. Mai come in questo caso ho potuto riscontrare la lentezza dell'Europa, e dell'Italia in particolare, rispetto ad una crisi che merita azione concreta e veloce per la sua risoluzione.

***
Il processo di pace israelo-palestinese, lanciato a Washington nel 1993, è stato soffocato dagli attentati suicidi dei kamikaze palestinesi che hanno causato decine di vittime civili tra gli israeliani. La lotta contro questi giovani-bomba-palestinesi-suicidi è difficile e delicata: lo è ancora di più in considerazione della frantumazione dei territori, dell'assenza di una frontiera definita e dello stato di «blindatura» degli stessi. Ritorando indietro con la memoria rispetto a simili incontrollabili azioni suicide, l'unico risultato ottenuto nel passato è stato possibile grazie a una cooperazione mutua tra i servizi di sicurezza israeliani e palestinesi. Questa cooperazione ha già mostrato la sua efficacia nel febbraio e marzo 1996, quando il Movimento di

resistenza islamica «Hamas» attuò molteplici attentati per vendicarsi della morte di uno degli artificieri della sua ala militare Yehia Ayache: lenta e difficile a realizzarsi, tale cooperazione fu allora coordinata dalla Cia americana e consentì lo smantellamento dell'ala militare di Hamas e, in seguito, un periodo di relativa sicurezza e tranquillità. A garantirla furono soprattutto i servizi palestinesi di sicurezza «preventiva» diretti da Jibril Rajoub in Cisgiordania e da Mohamed Dahlan a Gaza: funzionari che ottennero un indiscutibile credito ed altrettanta fiducia da parte israeliana.

Dal 29 settembre dello scorso anno, inizio ufficiale di questa nuova «intifada», l'auspicata cooperazione per la sicurezza è abortita sul nascere. Fu lo stesso Ariel Sharon, allora capo dell'opposizione, a chiedere la rimozione del responsabile palestinese per la sicurezza preventiva, ritenuto addirittura complice degli attentati terroristi indirizzati verso i coloni ebrei della striscia di Gaza. Da allora la situazione è andata via via degradandosi fino ad arrivare alla recente carneficina nella discoteca di Tel Aviv preceduta da altri azioni simili: tra queste quella del 14 febbraio 2001, quando un autista palestinese lanciò il suo autobus contro passeggeri in attesa (otto i morti) e quella del 18 maggio scorso quando un giovane imbottito di esplosivo davanti ad un centro commerciale di Nétanya si fece esplodere (cinque i morti). In tutti e tre i casi si tratta di giovani senza un passato politico, apparentemente

normali e dunque particolarmente difficili da identificare. Contro questa nuova minaccia un ruolo risolutivo potrà essere svolto, come accennato, solo da una incisiva cooperazione tra i servizi di sicurezza israeliani e palestinesi. Tale cooperazione, per rinascerne, richiede un compromesso su importanti ed essenziali concessioni politiche che, oggi, né i palestinesi né gli israeliani intendono attuare. Complice di questa fase di stallo è l'enigma Arafat.

***
In oltre cinquant'anni di militanza per il Movimento nazionale palestinese, Yasser Arafat ha vissuto molti momenti difficili: a Beirut, ad Amman e altrove egli si è trovato spesso di fronte a barriere insormontabili e molti autorevoli osservatori ritenevano la sua fine politica imminente. E invece eccolo sempre risorgere ed acquisire un ruolo più centrale che mai. A 72 anni il rais palestinese è riuscito in questa azione difficile di sopravvivenza fisica e politica. Ma oggi, all'indomani dell'attentato del 1 giugno di Tel Aviv in una discoteca, di fronte allo sdegno generale per la morte di più di venti giovani adolescenti israeliani e per decine di feriti, molti dei quali straziati nel corpo e mutilati, Arafat ha messo in gioco la propria credibilità. Individuato dal Ministro degli Esteri tedesco Fischer - che lo «ritacca» minacciando di ritirare i finanziamenti della Germania e dell'Europa, principale fonte per garantire l'esistenza dell'Autorità palestinese - il leader palestinese finalmente

ordina di far tacere le armi. Ma questa volta pare che nessuno lo ascolti.

Una decina di organizzazioni palestinesi - tra le quali Hamas, la Dajhad e la stessa Fatah (di cui Arafat è «capo») - rispondono che non si fermeranno mai e che l'intifada continuerà fino alla distruzione di Israele.

Un grande regalo al premier israeliano Sharon. Una inoppugnabile giustificazione per Israele per mettere in atto azioni difensive, occulte e palesi, additando la «non credibilità» di Arafat e la «necessità» di eliminare i terroristi palestinesi per assicurare sicurezza al popolo israeliano.

La posizione di Arafat è ambigua. Nell'ottobre 2000, dopo l'inizio della nuova intifada, liberò dalle prigioni palestinesi forze estremiste e terroriste che oggi è incapace di controllare. Senza dubbio la discutibile azione politica di Sharon, con la forte repressione e la colonizzazione dei territori, **rispecchiano** giustamente la dignità palestinese e nutrono quotidianamente l'intifada: ma Arafat, liberando molti pericolosi militanti di Hamas e della Dajhad - gli stessi che oggi rivendicano gli attentati prima descritti - e lanciando ai media mondiali segnali di odio feroci contro Israele da l'impressione di voler alimentare una guerra «perenne» contro Israele, pur sapendo di essere obbligato - dalla storia, dalla geopolitica e dagli equilibri mondiali - a coesistere con questo popolo. L'enigma di quest'uomo è tutto qui: da un lato ha saputo preservare l'identità palestinese

conducendola ad un passo dal diventare «Stato sovrano», dall'altro ha perso in più casi «l'opportunità di cogliere l'opportunità» che più volte gli è stata offerta per giungere ad un dignitoso compromesso.

***

Mercoledì 6 giugno. I coloni della Cisgiordania si ribellano proprio mentre il capo della Cia si trova nella regione. Gli estremisti palestinesi ribadiscono il no al «cessate il fuoco» proclamato da Arafat e minacciano anche lui. La Germania, con una missione del ministro degli Esteri Fischer, tenta di salvare il salvabile. Il ministro per le politiche comunitarie francese Moscovici dichiara che «non c'è interesse di alcuno stabilizzare Arafat: occorre far rispettare il suo cessate il fuoco ed Israele deve allentare la morsa sui territori eliminando l'embargo dei beni». Javier Solana afferma che il piano Mitchell è stato accettato e va rispettato. L'Italia, con il nuovo governo alle porte, è praticamente assente.

Molti israeliani stanno abbandonando il Paese: non sono disponibili a rischiare la vita per la propria terra. A considerare come vita normale quella che vede i propri vicini ammazzati, le figlie di un parente falciate in una discoteca. Ad accettare i dati di un'arida tabella che indica il rischio di morte per attentati in Israele appena sei volte maggiore, come probabilità, ad un incidente mortale su un'autostrada a forte traffico; non sono disponibili a morire per Israele. Vogliono, gli israeliani come i palestinesi, semplicemente vivere.

"Il Denaro" 16 giugno 2001

Qui Macedonia, i mortai sono pronti a sparare

**L'ultimatum lanciato dai ribelli dell'Uck deve spingere tutti ad attuare strategie di pace
Nell'interesse comune, Europa e Nato sono chiamati a sostenere la Repubblica balcanica**

Skopje, 11 giugno 2001. Hoxha è il comandante della guerriglia albanese dell'Esercito di liberazione nazionale (Uck). In maniera netta lancia un ultimatum al primo ministro macedone Ljubco Georgievski: «Attaccheremo Skopje se, entro lunedì 11 giugno, non saranno sospesi i bombardamenti sui villaggi a Nord della Macedonia. Lanciamo un messaggio chiaro al primo ministro: bisogna sospendere la distruzione delle case albane. In caso contrario cominceremo l'attacco sull'aeroporto, la raffineria, la sede del Governo, gli edifici pubblici e su tutti gli obiettivi individuabili dalle vicine montagne di cui abbiamo il controllo. Possiamo farlo: abbiamo mortai da 120 milimetri. E sono molto efficaci».

In risposta a quest'ultimatum l'esercito macedone ha continuato a bombardare, con carri dell'artiglieria, molti villaggi a nord del Paese controllati, da diverse settimane, dall'Uck. Il bilancio è come al solito tragico: un soldato macedone ucciso, molti feriti gravi tra i militari e i civili.

***
Mercoledì 6 giugno. Nella città di Kumanovo viene cessata l'erogazione d'acqua. È un ennesimo tentativo di riprendere con ogni mezzo il controllo di un'area in mano ai ribelli il cui centro è, appunto, Kumanovo. E Blagoje Markovski, portavoce dell'esercito macedone, avverte che i combattimenti continuano a Slupcane, Matejce, Olja e Orizari, a Nord di Kumanovo. 24 maggio 2001. Aracinovo è un

paese a dieci chilometri a nord di Skopje: diecimila abitanti, in maggioranza albanesi. Ci passiamo prima dell'inizio della Conferenza «I Balcani nel nuovo millennio». Nell'aria si respira tensione e sospetto. Mai i politici ed i responsabili dell'esercito macedone avrebbero pensato che i ribelli potessero avvicinarsi così tanto alla capitale. E invece venerdì 8 giugno l'Uck si installa ad Aracinovo, pronta a sferrare l'attacco finale alla vicina capitale: ottocento ribelli - che dicono di battersi per i diritti degli albanesi - si insediano nella cittadina. A questo punto la soluzione è solo politica, se si vuole evitare una crisi che ricorderebbe nel buio la regione balcanica, alimentando un incendio di odio ed eccidi di ben più grande e difficile da controllare dei tanti tragici già vissuti nel passato recente.

***
Skopje, 8 giugno. Il presidente della repubblica macedone Boris Trajkovski, anche aderendo alle nostre esortazioni a lui espresse di recente a Skopje, annuncia una specifica parziale amnistia per i ribelli, da molti considerati terroristi venuti dal Kosovo. Il capo del Partito democratico albanese di Macedonia (Dpa) Arben Xhaferi espriime grandi perplessità sulle modalità attuative dell'amnistia. Tutto appare bloccato ed in bilico tra pace e guerra, nonostante un nuovo intervento in loco di Javier Solana che riconferma il sostegno dell'Europa per ogni soluzione di pace, sottolineando come «nessuna politica può affermarsi con la

violenza».

Skopje, 11 giugno. Parlo con i membri della sede macedone della nostra Fondazione. Sono preoccupati e avviliti. Ci confermano che i ribelli non hanno armi capaci di colpire, come affermano, l'aeroporto ed altri luoghi-chiave della capitale, ma che possono liberamente colpire la strada che conduce all'aeroporto. Ma l'enigma è la capacità d'attacco alla capitale da parte della guerriglia insediatasi ad Aracinovo: è impossibile da valutare.

***
E intanto continua l'esodo dei civili. Da venerdì 8 giugno più di ottomila albanesi hanno lasciato i villaggi diretti in Kosovo: dallo scorso febbraio, inizio della crisi, i rifugiati sono più di trentamila. Skopje, 12 giugno. Il Governo macedone approva finalmente un piano di pace proposto dal presidente Trajkovski, in cui, per la prima volta, viene accettato un controllo internazionale per verificare la smilitarizzazione della guerriglia albanese, dopo un «cessate il fuoco» fatto rispettato. Il ministro della difesa Vlado Buckovski annuncia, a fine seduta, che il Governo d'azione nazionale - che, lo ricordo, associa dal 12 maggio, tutti i partiti albanesi di Macedonia - ha adottato il piano di pace, «destinato a mettere fine a 5 mesi di conflitti». Il disarmo dei ribelli ed un'amnistia parziale, destinata a quei cittadini macedoni (escluso i capi della guerriglia) che hanno impugnato fino ad oggi le armi, avverrà sotto il controllo della

Forza multinazionale in Kosovo (Kfor), della Nato e dell'Unione europea: è questa la risposta di Skopje - sottoposta a notevoli pressioni internazionali, diplomatiche e culturali - per trovare una soluzione alla crisi.

Questo piano viene accolto con soddisfazione dagli Usa, dal segretario generale della Nato Robertson e dall'Ue, in quanto ripropone una strategia attuata di recente in Serbia, dove la guerriglia albanese del Kosovo stava tentando di compromettere i fragili equilibri di quell'area.

Tutto ciò non deve alimentare facili ottimismi. I Balcani sono caratterizzati da flussi e riflussi, da nostalgia di nazionalismi, da permalosità ataviche che sfociano spesso dal nulla, in conflitti. E i primi segnali non tardano a farsi sentire.

***
La nuova struttura di comando per la sicurezza, programmata dal piano del Governo macedone, prevede la creazione di una nuova struttura alla quale si associano la polizia e l'esercito: essa sarà controllata da un comitato comprendente più ministri (interni, difesa, esteri, ecc.) e da esperti militari. Forse in disaccordo con questa strategia, il capo di stato maggiore dell'esercito macedone, il generale Jovan Andrevski, ha presentato lo stesso giorno (martedì 12 giugno) le proprie dimissioni al presidente della Repubblica, adducendo «motivazioni personali» ma anche sottolineando la «delusione morale» delle truppe. Al suo posto il gene-

rale Pande Petrovski.
Dietro l'ottimismo di facciata espresso dai partiti slavi del Governo macedone (Sdsm, Vmro, Dpmne) dopo la riunione di martedì 12 giugno, la delicatezza e la fragilità dell'impianto politico-diplomatico appaiono poco dopo.

***
Arben Xhaferi, presidente del Partito democratico albanese - che fa parte della coalizione di governo - già annuncia che il piano di pace deve essere riesaminato e dice: «Siamo tutti d'accordo che bisogna far cessare i combattimenti: per questo occorre coinvolgere tutte le parti in causa». Riferendosi all'Uck, tenuta fuori dai negoziati di pace perché considerata un'organizzazione terroristica.

Ed è proprio l'Uck a riaffermare che, come premessa indispensabile per la pace, chiede di partecipare ai negoziati politici attraverso cui gli Albanesi di Macedonia (e non solo) devono ottenere un miglioramento dei propri diritti.
Il destino di questa piccola Repubblica è ancora una volta in bilico tra pace e guerra.
Sarà il lago di Ohrid, il «mare di Macedonia» dove, al posto del sole c'è la poesia», lo scenario finale di questa vicenda: è in questo luogo incantevole, lontano dai teatri di guerra e guerriglia, che i partiti della coalizione si incontrano giovedì 14 e venerdì 15 giugno per ritrovare un'azione comune a favore della pace. Lo speriamo tutti. Per la Macedonia, per i Balcani, per l'Europa, per il Mediterraneo.